

ВАТРА

ISSN 1232-2776

"Ту мене мати породила,
солодким молоком кормила,
ту хочу жити, умирати,
де жили мій отець і мати."

№ 1 (8) січень 1995 р. Видання Об'єднання лемків у Польщі, Горлиці

Радісних Свят Різдва Христового і Щасливого Нового Року

жичиме Лемківским Організаціям: Світовій Федерації Лемків (США), Об'єднанню Лемків Канади, Організації Оборони Лемківщини (США), Товариству "Лемківщина" в Україні, Союзів Русинів-Українців Словаччини, Об'єднанню Лемків Польщі. Читачам і Кольпортерам "Ватри", Редакціям "Нашого Слова", "Нового Життя", "Дзвонів Лемківщини", "Над Бугом і Нарвою" і всім українцям світу а найперше лемківській громаді. Наші найкращі вітання з нагоди Свят Різдва, Нового Року 1995 і Йордану.

Жичиме всякого добра, здоров'я, щастя та радості у Вашому житті, єдності і любові в нашому народі. Най Всевишній благословить всі Ваші діла.

Христос Раждається!

Редакція "Ватри"
Головна Управа
Об'єднання лемків у Польщі

Марія Хиляк – член гуртка
"Просвіта" в Лосю к. Криниці.
Знімок з часів перед виселен-
ням.

Василь Хомик

Різдв'яна віншівка

В щасливу пору,
В ясну годину,
Зійшлась до двору
Уся родина.

Столи кленові.
Свіча палас.
Щастя, любові,
Усім бажаєм!

Добра на ниві,
Пошани в хаті,
Будьте щасливі.
Й завше багаті.

Бажаєм спільно
Різдва діждати,
За край наш вільний
Чари підняти.

Хай веселиться
Наша родина,
Хай нам святиться
Вільна Вкраїна!

Іван Головчак

У ніч Різдва

Ще тримає нас свят-вечір за столами,
 Ще ялинками чарує всіх,
 Блимають іще свічки очам вогнями,
 Та Різдво спішить уже до стріх!...

Ось уже й прийшло в одежі срібно-білій,
 Роєм зір розквітло в небесах.
 І дарує радість хвилини милі,
 Святістю вселяється в серцях.

Люди подумки ідуть до Вифлиему,
 Зірка пломениста креслить путь.
 Скрізь ведуть розмову на різдвяну тему
 І усі трояндово цвітуть.

В стаєнці вбогій в яслах пахне сіно...
 Там вродившись жде людей Дитя.
 Посміхнувшись всім. Марія з милим Сином
 Осія прибулим дні життя.

Йдуть Спасителя побачити, вітати,
 Щирості несуть йому снопи.
 Йдуть і колядують днесь дзвінки Карпати,
 Вторають їм широкії степи.

Україно рідна, боговірний велет-світе,
 Зляться Ірод і його слуги,
 Та любов Христова людству сонцем світить.
 Нелюдям земля не дасть снаги!

Будем вічно Сину Божому хвалу співати,
 Господа у небі прославлять
 І про жертви Ірода не забувати,
 Котрим Янголами дав Бог стать.

Всі вони всякчасно, наче зорі в небі,
 З нас не зводять погляду, очей.
 І при першій спраглій життєвій потребі
 Служать охоронцями людей.

Скоро ніч... відійде. Ранок дзвонами дзвонить,
 Святодійно нас покличе в храм.
 Віддамо Ісусові низькі поклони,
 Щоб жилось по-божому всім нам.

*Господньої Благодаті – Доброго Здоров'я в День
 Різдва Христового і вшитки дні Нового Року 1995
 жичиме нашим Дорогим Рідним і Знайомим в Канаді,
 Америці, Західній Європі, Словаччині, Україні і Польщі.
 Гожів Велькопольський, 6-7-14.01.1995*

Христос Раждається!

Антося, Лідка, Мухіло Ковальський

REGULAMIN KONKURSU DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Spółeczna Komisja Opieki nad Zabytkami Sztuki Cerkiewnej Towarzystwa Opieki nad Zabytkami ogłasza coroczny konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży p.t. "Zabytki sztuki cerkiewnej w rysunkach dzieci i młodzieży".

I. Założenia konkursu

1. Celem konkursu jest zainteresowanie dzieci i młodzieży wartościami artystycznymi i estetycznymi zabytków sztuki cerkiewnej oraz uzyskanie prac plastycznych na ten temat.

2. Tematem prac mogą być istniejące na terenie Polski zabytki sztuki cerkiewnej – zabytkowe cerkwie i ich wyposażenie, dzwonnice, przydrożne kapliczki i krzyże, cmentarze prawosławne i unickie.

II. Warunki uczestnictwa

1. Przedmiotem konkursu są prace plastyczne wykonane w dowolnej technice rysunkowej, graficznej, malarskiej.

2. Konkurs ma charakter otwarty. Mogą w nim uczestniczyć wszyscy zainteresowani. każdy w swojej grupie wiekowej. Ustalono cztery grupy wiekowe:

- I 4–7 lat
- II 8–11 lat
- III 12–15 lat
- IV 16–18 lat

3. Każdy uczestnik może nadesłać dowolną ilość prac.

4. Na odwrocie pracy należy podać imię, nazwisko, wiek i adres dziecka, tytuł pracy i ew. nazwisko nauczyciela pod którego opieką pracę wykonano.

5. Przewiduje się przyznanie nagród i wyróżnień oraz zorganizowanie w Warszawie wystawy pokonkursowej wybranych prac.

6. Dla wyróżnionych uczestników konkursu przewiduje się organizowanie plenerów w okolicach bogatych w zabytki sztuki cerkiewnej.

7. Wszystkie nadesłane prace przechodzą na własność organizatorów.

8. Organizatorzy zastrzegają sobie prawo do reprodukcji prac w celach popularyzatorskich.

III. Terminy i adresy

1. Prace należy nadsyłać do 30 października każdego roku pod adres:

Zarząd Główny
 Towarzystwa Opieki nad Zabytkami
 Społeczna Komisja Opieki
 nad Zabytkami Sztuki Cerkiewnej
 ul. Piękna 44a
 00-672 Warszawa

2. Koszt przesyłki opłaca uczestnik. Na opakowaniu należy umieścić napis – "Konkurs plastyczny".

3. Posiedzenie jury odbędzie się nie później niż 20 dni od daty zamknięcia konkursu.

Zarząd Komisji

Надіслані побажання

до першого засідання з'їзду Президії СФЛ та другого ОЛ

Вітання надійшли від:

Посольства України в Словацькій Республіці,

Посольства України в Республіці Польща,

Теодозія Старака – повіреного у справах України в РП.

Союзу Русинів і Українців. Новий Сад – Югославія...

Союзу українців Підляшшя: "Від імені Головної управи Союзу українців Підляшшя щиро дякую за запрошення голови нашої організації на Ваш з'їзд. На жаль, з огляду на деякі проблеми в наших організаційних справах, також раніше

заплановану зустріч редакційного колективу "Над Бугом і Нарвою" приїзд представників Підляшшя на з'їзд не буде можливий. Все ж таки прошу переказати всім учасникам II з'їзду Об'єднання лемків від Головної управи Союзу українців Підляшшя бажання плідних праць, яких наслідком буде поживалення українського життя на Лемківщині. З повагою – Секретар Союзу Українців Підляшшя – Юрій Гаврилук".

Від Уряду воєвідського в Кросні написано: "Niniejszym pragnę podziękować za zaproszenie do udziału w drugim Zjeździe Zjednoczenia Łemków.

Równocześnie przepraszam, że nie mogę z niego skorzystać, z powodu wcześniej przyjętych zobowiązań. Życzę pomyślnych obrad, dobrych wyników w działalności na rzecz dalszego służenia społeczności Łemkowskiej oraz takich działań, które przyczynią się do dalszej współpracy.

Z poważaniem – Dyrektor Wydziału Spraw Społecznych i Obywatelskich – Henryk Owoc".

Про засідання Президії СФЛ і З'їзд ОЛ інформувала також польська преса: "Газета Виборча", "Газета Краковська", "Тижоднік Горлицький".

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗУДІЇ І КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ

проходило 10–11 листопада 1994 року в Горлицях. В засіданні взяли участь:

– проф. др Іван Гвозда – голова СФЛ (США)

– Марія Дупляк – заступник голови на американському континенті, голова Організації Оборони Лемківщини (США).

– проф. др Орест Чабан – заступник голови на європейському континенті (Львів, Україна),

– Стефан Гованський – секретар СФЛ (США),

доц. др Ілля Чулик (Львів), Олександр Венгринович (Тернопіль), доц. др Степан Криницький – голова колегії Товариства "Лемківщина" в Україні, голова Товариства "Лемківщина" в Івано-Франківську, проф. др Щерба (Львів), Віктор Коваль – голова Союзу Русинів-Українців Словаччини, др Мирослав Сополіга – Музей Української Культури, (Свидник, Словаччина), проф. др Микола Мушинка (Прийшів, Словаччина), мгр інж. Василь Юлянта – голова Об'єднання Лемків у Польщі, інж. Петро Шафран ~

секретар Об'єднання Лемків у Польщі, мгр інж. Лев Галь (Вроцлав), проф. др габіліт. Ростислав Жерелик (Вроцлав) і інші.

Засідання відкрив і вів голова СФЛ проф. др Іван Гвозда. Він зачитав зобов'язуючі резолюції I-го Світового Конгресу СФЛ та завдання СФЛ (за статутом).

Звіти з однорічної діяльності складала Голова Президії, його заступники, секретар і скарбник, а інформації про стан членів, проблеми, потреби і перспективи праці голови Крайових Управ:

– Організації Оборони Лемківщини (США), Об'єднання Лемків Канади,

Об'єднання Лемків Польщі, колегії Товариства "Лемківщина" (Україна), Союзу Русинів-Українців Словаччини.

В дискусії, що за наміченим порядком продовжувалася і наступного дня, брали голос (декотрі багатократно): проф. І. Гвозда, О. Венгринович, Л. Галь, доц. І. Чулик, проф. О. Чабан, С. Гладик, М. Донський, В. Шост, І. Фуджак, М. Ко-

вальський, С. Гованський, о. дек. Кравецький, І. Красовський, др. М. Сополіга, проф. Р. Жерелик, доц. С. Криницький, проф. М. Мушинка, проф. Щерба, В. Коваль, П. Шафран, В. Шафран.

Обговорювали широко справу відзначування 50-ліття депортації населення Лемківщини. Запропоновано ряд заходів, що їх будуть реалізувати крайові організації. Прийнято м.іншими тексти листів-звернень до Президента і Влад Польщі, Президента і Голови Верховної Ради України.

Проведено особові зміни – заступником голови на європейському континенті став доц. др Степан Криницький – голова колегії Товариства "Лемківщина" в Україні, голова обласного Товариства "Лемківщина" в Івано-Франківську.

Учасники і гості Засідання побували наступного дня на II-гому З'їзді Об'єднання Лемків, що проходив також в Горлицях.

М.К.

Світова Федерація Лемків

World Lemkos Federation

508 Parsons Dr., Syracuse, N.Y. 13219 U.S.A.

Tel.: (315) 488-3616

Prezydium i Komisja Rewizyjna
ŚWIATOWEJ FEDERACJI ŁEMKÓW

Gorlice, 1994.11.10

Pan Lech WAŁĘSA Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,
Pan Józef OLEKSY Marszałek Sejmu RP 2. kadencji,
Pan Waldemar PAWLAK Premier Rządu Rzeczypospolitej Polskiej,
PREZYDIUM SEJMU RP 2. kadencji,
SEJMOWA KOMISJA Mniejszości Narodowych,
SEJMOWA KOMISJA Przekształceń Własnościowych,
PRZEWODNICZĄCY Klubów i Kół Parlamentarnych,
KOMITET EKONOMICZNY Rady Ministrów,
Pan Wiesław KACZMAREK Minister Przekształceń Własnościowych,
Pan Stanisław ŻELICHOWSKI Minister Ochrony Środowiska,
Zasobów Naturalnych i Leśnictwa,
Pan Aleksander LUCZAK Minister Edukacji Narodowej,
Pan Kazimierz DEJMEK Minister Kultury i Sztuki,
Pan Andrzej MILCZANOWSKI Minister Spraw Wewnętrznych.

WARSZAWA

Wielce Szanowni Panowie,

Zebrani w Polsce, w Gorlicach, w dniach 10 i 11 listopada 1994 roku na posiedzeniu roboczym, wyjazdowym Prezydium i Komisji Rewizyjnej ŚWIATOWEJ FEDERACJI ŁEMKÓW, zwracają się do Szanownych Państwa i PT Instytucji Władzy Ustawodawczej i Wykonawczej Rzeczypospolitej Polskiej z najistotniejszymi problemami, dotyczącymi łemkowskiej etnograficznej grupy narodu ukraińskiego, obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Zajmowanie się przez Światową Federację Łemków sprawami Łemków i Łemkowszczyzny, wynika ze Statutu Federacji oraz z uchwał Światowego Kongresu SFL we Lwowie w 1993 roku a także uchwał własnych zgromadzeń delegatów sfederowanych organizacji z różnych krajów. Dotychczas zarówno Światowy Kongres SFL, Towarzystwo "Łemkiwszczyzna" z Ukrainy, jak i Zjednoczenie Łemków w Polsce, członek sfederowany SFL, wielokrotnie zwracały się do Władz Rzeczypospolitej Polskiej w najbardziej znaczących kwestiach dotyczących Łemków-Ukraińców, obywateli polskich.

Sygnatariusze niniejszego pisma pragną podkreślić, że mija 50. rocznica tragedii, jaka dotknęła obywateli polskich narodowości ukraińskiej w rezultacie rozpoczęcia deportacji do ZSRR.

1. Najistotniejszym i najpilniejszym do rozwiązania problemem jest uznanie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 2. kadencji, represyjno-deportacyjnej akcji "Wisła" za sprzeczną z Konstytucją marcową z 1921 roku, obowiązującej wówczas w Polsce, a zatem bezprawną.

Zastosowanie w tej akcji zasady odpowiedzialności zbiorowej wobec deportowanej ludności ukraińskiej kwalifikuje akcję "Wisła" jako zbrodniczą.

– Osadzanie deportowanych Ukraińców w byłej filii oświęcimskiego obozu zagłady, przekształconej w karny obóz w Jaworznie,

– karne osiedlanie, a właściwie rozsiedlanie deportowanych po dwie, trzy rodziny na Ziemiach Zachodnich i Północnych Polski,

– zlikwidowanie szkolnictwa ukraińskojęzycznego oraz Cerkwii wschodniego obrządku,

miało na celu sterroryzowanie, zastraszenie i zniewolenie deportowanej ludności ukraińskiej celem najszybszego wynarodowienia, co potwierdzają instrukcje dotyczące akcji "Wisła", tak w zakresie jej zorganizowania i przeprowadzenia, jak i metod karnego rozsiedlania deportowanej ludności.

Skutkiem represyjnej, deportacyjnej akcji "Wisła" było maksymalne zubożenie deportowanych przez totalne ograbienie ich z majątku osobistego, prywatnego i społecznego oraz z bazy materialnej sfery kultury, oświaty i kultu religijnego, a także życia gospodarczego, co miało znakomicie posłużyć łatwiejszemu i szybszemu wynarodowieniu.

2. Drugim, nie mniej ważnym, problemem jest naprawienie materialnych krzywd wyrządzonych deportowanym Ukraińcom tak w czasie, jak i w następstwie akcji "Wisła".

Bardzo niepokojącym faktem jest odwołanie decyzji, jak i opracowania zwrotu bezprawnie zawłaszczonego przez Państwo mienia deportowanych. Stan ten jest bowiem kontynuacją nieposzanowania godności ludzkiej, praw człowieka i obywatela oraz prawa do własności prywatnej.

3. Trzecim problemem, istotnym dla zachowania różnorodności narodowej deportowanych w akcji "Wisła" a przez dziesięciolecie polonizowanych, jest przerwanie tego stanu przez:

– odrodzenie szkolnictwa ukraińskiego oraz ośrodków kultury ukraińskiej i innych instytucji życia społecznego i gospodarczego,

zaprzestanie antyukraińskiej propagandy, która trwa do dzisiaj, w następstwie czego z Ukraińców stworzono obraz wroga, wydano liczną antyukraińską literaturę z propagacją negatywnego stereotypu Ukraińca, która została umieszczona w spisie obowiązkowych lektur szkolnych,

– zaprzestanie wspierania tendencyjnych prób tworzenia "odrębnego narodu łemkowskiego" w płaszczyźnie politycznej i struktur naukowych.

4. Sygnatariusze występują z wnioskiem do PT Władz III Rzeczypospolitej Polskiej o zbudowanie państwowego programu dla etnicznego odrodzenia terenów we Wschodniej i Południo-

Вид на ватряне поле

wo-wschodniej Polsce, objętych deportacjami czystek etnicznych lat 1944–1947, który przewidywałby dla deportowanych realną możliwość powrotu na ojczyźne ziemie, a także odrodzenie tam ich życia narodowo-kulturalnego, religijnego i społeczno-gospodarczego.

Українській меншості народowej в Polsce, w tym i jej etnograficznej grupie Łemków, obywatelom polskim, jak dotychczas nie stworzono normalnych warunków dla realizacji ich narodowo-kulturowych i religijnych oraz społeczno-gospodarczych potrzeb, obrony ich czci i godności narodowej i ludzkiej.

Z wyrazami szacunku

Członkowie Komisji
 Rewizyjnej SPŁ:

.....
 Członek, przewod. Tow.
 "Łemkowszczyzna" - Cernobil,
 Ukraina/

.....
 /Lew Gal - członek,
 członek ZG Zjedno-
 czenia Łemków, Po-
 lska/

Członkowie Prezydium SPŁ:

.....
 /prof. dr Iwan Gosiński -
 przewodn., USA/

.....
 /Maria Duplak - z-ca prze-
 wodniczącego na kontynent
 amerykański, przewodniczą-
 ca Organizacji Obrony Łem-
 kowszczyzny, USA/

.....
 /doc. dr Stepan Krynycki -
 z-ca przewodniczącego na
 kontynent europejski, prze-
 wodniczący Tow. "Łemkowsz-
 czyna" - Iwanofrankiwsk, Uk-
 raina/

.....
 /Stepan Nowak - sekretarz,
 przewodn. Oddziału Organ. Obo-
 rony Łemkowszczyzny w Yonkers,
 USA/

.....
 członkowie Prezydium - prze-
 wodniczący zarządów sfederowa-
 nych organizacji krajowych:

.....
 /dr Ilia Czuczuk - Tow. "Łem-
 kowszczyzna" - Lwów, Ukraina/

.....
 /Wacław Szlachta - Zjednoczenie
 Łemków, Polska/

Zjednoczenie Łemków
 Zarząd Główny
 34-200 Opatów
 ul. Piłsudskiego 30/19

Михайло Олесневич

МОВА І ЗЛОТО

Мова є сріблом а мовчання злотом.

Так прислов'я народне повідат.

І коли мова фалшива-зла.

То ся з тим згаджат.

Але як мова мила, зичлива,

Сердечна і справедлива,

То таке прислов'я підважат.

Бо мова є скарбом порозуміння,

Як світом сонечне проміння.

Мова зближат, вказує.

В розмові радіст ся чує.

Мовом прекажеш думки.

Почуття, смуток, жаль.

Мовом послужиш ся близко.

А тіж прекажеш ей в даль.

Мова здойме тугу зо серця,

Розвеселит, порадит.

Без мови нігде не зайдеш,

А з мовом всяди.

Мова дороговказом, в котру страну іти,

Мовом ся довідаш, што і як робити.

Мовом ся вчиш, збогачаш буття.

Мова радує серце і умилят життя.

Мова є даром Божим

Треба о тин знати,

Цінити, як перли, як злото

І з ней користати.

From: UTM 1107 D. 54 221 540 PHONE No. 1 301 21 219 130 Nov. 10 1994 2:54PM PUL

.....
 /doc. dr Stepan Krynycki -
 z-ca przewodniczącego na
 kontynent europejski, prze-
 wodniczący Tow. "Łemkowsz-
 czyna" - Iwanofrankiwsk, Uk-
 raina/

Новий Сал, 07 11 1998 року

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ

05-614 WARSZAWA

.....
 /doc. dr Stepan Krynycki -
 z-ca przewodniczącego na
 kontynent europejski, prze-
 wodniczący Tow. "Łemkowsz-
 czyna" - Iwanofrankiwsk, Uk-
 raina/

Вельмишановна

СВІТОВА ФЕДЕРАЦІЯ ЛЕМКІВ

Щиро дякуємо за запрошення взяти участь на Першому засіданні Президії Світової Федерації Лемків, що відбудеться в Горлицях. 10–11 листопада ц. року в Домі вчителя. Це запрошення дійшло до нас посередництвом п. д-ра Ю. Тамаша, бувшого голови Союзу русинів і українців Югославії.

З приводу, що з різних причин ніхто з провуду нашого Союзу не в змозі прибути в нашому імені до Горлиць на це засідання, ми Вам цим шляхом засилаємо наші найширші вітання – щасті Вам Боже у шляхотних намаганнях для добра нашого народу, в першу чергу Лемків.

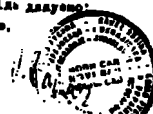
Сподіємось, що матимемо тісніші взаємостосунки. Ми ще все у незавидному положенні, але, ми оптимісти... Буде якось, – цьому роду нема переводу...

.....
 /doc. dr Stepan Krynycki -
 z-ca przewodniczącego na
 kontynent europejski, prze-
 wodniczący Tow. "Łemkowsz-
 czyna" - Iwanofrankiwsk, Uk-
 raina/

.....
 /doc. dr Stepan Krynycki -
 z-ca przewodniczącego na
 kontynent europejski, prze-
 wodniczący Tow. "Łemkowsz-
 czyna" - Iwanofrankiwsk, Uk-
 raina/

.....
 /doc. dr Stepan Krynycki -
 z-ca przewodniczącego na
 kontynent europejski, prze-
 wodniczący Tow. "Łemkowsz-
 czyna" - Iwanofrankiwsk, Uk-
 raina/

II-ий З'їзд Об'єднання лемків у Польщі

проходив 12-го листопада 1994 р. в Будинку Вчителя в Горлицях. З'їзд відкрив уступаючий голова мгр інж. Василь Шлянта, який привітав делегатів і гостей і запропонував вибрати головуючих і секретаріат З'їзду.

На пропозиції зі салі головуючим обрано: проф. д-ра

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ

Делегатам Другого З'їзду
Об'єднання Лемків Польщі

Високоповажана Президіє, Шановні Делегати!

Посольство України в Республіці Польща має честь сердечно вітати Вас з нагоди Другого З'їзду Об'єднання Лемків Польщі з побажати повного успіху у вирішенні поставлених на обговорення питань. Ми переконані, що прийняті З'їздом рішення сприятимуть дальшому організаційному зміцненню ОЛП для добра крайньої західної етнічної вітки великого українського народу.

Незалежна Українська Держава набуває великого значення вирішення лемківських проблем. В Україні користуються всебічною підтримкою з боку Держави лемківські товариства, діяльність яких спрямована на збереження етнічності та культурної самобутності лемків, збереження їх зв'язків з історичною Батьківщиною та на поселеннях у чужих краях.

Мати-Україна високо цінує невгамовну працю лемківських організацій по збереженню та відродженню лемківської культури як перлини загальноукраїнської культури.

Природні риси лемка-українця - працьовитість, кмітливості, витримка і наполегливість - врятували цю етнічну вітку українського народу від повного знищення, від загублення в чужому етнічному морі. Тільки завдяки згуртованості і взаємній підтримці лемки збережуть навіки свої традиції, культуру, батьківську говірку.

Рідна земля, чарівні зелені гори кличуть до себе, просять допомогти в збереженні дідовських лісів і полонин, ринчик церков і цвинтарів. Щоб наші діти й онуки могли пройти цими стежками, милуватись чудовими краєвидами Лемковини, напитись кристалевої цілющої води з батьківської криниці.

Програма Другого З'їзду Об'єднання Лемків Польщі передбачає обговорення найбільш актуальних проблем, без вирішення яких не може бути мови про збереження і розвиток етнічної самобутності лемків. Найважливіші з них - це ліквідація наслідків злочинної акції "Вісла" та відсіч політичному русинізму як спробі ворогів України сил відрізати лемків від Русь-України, позбавити рідного коріння, щоб згодом легше їх асимілювати і пустити в історію забути. Ми надіємося, що З'їзд прийме з цих питань мудрі рішення, а Посольство України в ПП забезпечить їм своє бачення, а Посольство України в ПП забезпечить їм рішення у життя.

Запросяємо шановних делегатів З'їзду і всіх лемків, що Верховна Рада, Президент та Уряд України вважають заохоту прав лемківської як і в цілому української ментальності в Польщі своїм священним обов'язком.

З повагою лемківської

Г. С. Г.

Григорій Старик

Тимчасовий повірений
у справах України в ПП

Варшава, 11 листопада 1994 року

габ. Ростислава Жерелика, Василя Шоста і Стефана Гладика та покликано секретаріат З'їзду у складі: Михайло Ковальський, Анна Гойсак і Ярослава Салей. Схвалили порядок денний і прийняли спосіб голосування.

Покликали з'їздівські комісії:

- мандатну: А. Підлипчак, Б. Баволяк, В. Шафран;
- виборчу: М. Ковальський, А. Клемаш, Р. Кошур, С. Суховацький, П. Шевчик;
- постанов: Л. Галь, В. Мокляк, В. Шост, П. Чухта;
- статутну: Л. Галь, С. Гладик, Р. Карп'як.

Звіт з трирічної діяльності склав голова Василь Юлянта, а звіт Ревізійної Комісії Стефан Дзямба.

Після критичної дискусії голос дали Мандатній Комісії. Звітував її голова Андрій Підлипчак – на обраних в гуртках 56 делегатів присутніх на з'їзді 46 делегатів, то є 82,1%. Для приймання постанов потрібно за статутом 2/3 делегатів (66.7%), з'їзд є правомочний приймати постанови.

З'їзд схвалив звіти і ухвалив абсолюторію уступаючий Головній Управі. Статуна Комісія (Л. Галь) запропонувала зміни в статуті, які після дискусії прийняли.

Виборча Комісія (М. Ковальський) запропонувала списки кандидатів до Головної Управи. Головної Ревізійної Комісії та Товариського Суду, які поповнено пропозиціями зі салі.

Головну Управу обирали таємно а Ревізійну Комісію і Товариський Суд явно. Особовий склад новообраних головних органів Об'єднання подається окремо.

Прийняли постанову і ряд документів.

У виступах-дискусії делегатів і гостей брали голос: Станіслав Юра, Бурмістр Горлиць: Євген Дзядош (Перегримка); Іван Фуджак яЯсоя; Петро Шафран (Ганчова); Януш Патер, представник Воєвідського Уряду в Новім Санчі; Олександр Урбан, І-ий Секретар Амбасаді України в Польщі; проф. Іван Гвозда, голова Президії Світової Федерації Лемків (США); Марія Дупляк, заступник голови Президії СФЛ на американському континенті, голова Організації Оборони Лемківщини (США); о. митрат Степан Дзюбина (Перемишль); Мирослав Чех, посол до Сейму РП (Варшава); Петро Вірхнянський (Крива); Анна Гойсак (Маластів); Андрій Сокач (Горлиці); др Володимир Мокрий, Фондація Української Культури (Краків); Катерина Сіроцька, Союз Українок (Варшава); Юрій Рейт, Об'єднання українців у Польщі яВаршавая; Стефан Гованський, ООЛ (США); доц. Степан Криницький, Товариство "Лемківщина" в Україні (Івано-Франківськ).

До матеріалів з'їзду будемо повертати.

Михайло Ковальський

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОЛ

12-го листопада 1994 року відбулося перше засідання Головної управи Об'єднання лемків у Горлицях. По довгих обрадах до президії ОЛ вибрано:

1. Василь Шлянта – голова (вдруге) ОЛ. Народжений в 1950 р. на Гожівщині, де були виселені його родичі. В 1956 році вертає з родичами до їх рідного села Лося. Закінчив професійну школу механічну, середню вчительську та Політехніку Шленську, mgr інж. Працює професійно як вчитель в комплексі професійних шкіл в Бечу. В 1991 році кандидує на посла РП з Виборчого блоку Меншин національних", другий на крайовому списку.

Член ГРОУП і член президії СФЛ.

2. Стефан Гладик – з-к голови ОЛ (вдруге). Народжений в 1948 р. на Шленську, де його родичів виселено. По закінченню технікум гірничого працює в копальні через кільканадцять років. Потім переноситься до Білянки, де мешкають родичі його жінки. Провадить господарство ріль-

ниче і приватну торгівлю.

Член засновник ОЛ, член ГУ ОУП.

3. Олександр Маслей – з-к голови ОЛ. Народжений в 1957 р. на Вроцлавщині, де виселено його родичів. Закінчив середню школу – механічний технікум. В 1982 р. переноситься до Устя. Зараз працює як директор Ізби торговельно-промислової в Горлицях.

Член засновник ОЛ, кореспондент "Газети Виборчої" і "Тижодніка Горлицького".

4. Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ. Народжений в 1929 р. в Перунці на Лемківщині. Виселений в 1947 році на Вроцлавщину. Закінчив Академію рільничу. Повернувся до Ганчови в 1966 р. Працював як вчитель в комплексі шкіл рільничих в Шпротаві і Ганчові до виходу на пенсію в 1986 році.

Довголітний член головних органів УСКТ, тепер член Головного товариського суду ОУП, член засновник ОЛ, член Президії СФЛ, член

редколегії квартильника "Ватра", постійний кореспондент "Нашого Слова".

5. Петро Чухта – член Президії (вдруге). Народжений в 1934 р. в Ждині. Виселений акцією "Вісла". В 1957 р. повертає до рідного села Ждиня. Рільник 30 гектарового господарства. Довголітний солтис села і староста "Ватри". голова гуртка УСКТ а тепер ОЛ в Ждині, колишній з-к голови Повітового правління УСКТ в Горлицях. Член засновник ОЛ.

6. Ростислав Жерелик – член Президії. Народжений 27 березня 1956 року в Сьроді Шлескій на Вроцлавщині (родичі походять з Західної Лемківщини, з Баниці). В роках 1976–1980 студіював в Історичному відділі Вроцлавського університету. Після військової служби працював в Державному архіві у Вроцлаві, де і написав докторську дисертацію з дипломатики. Від жовтня 1986 року

*Делегатам Другого З'їзду
Об'єднання Лемків Польщі*

Дорогі Друзі!

Приїміть найсердечніші вітання від свого співплемінника, синя зеленої Лемковини, який повністю поділяє всі Ваші турботи.

Мені дуже прикро, що не можу бути присутнім на Вашому З'їзді, але повірте, що душою і серцем я з Вами.

У своїй діяльності на дипломатичній ниві проблемам Лемківщини і Лемків я постійно приділяю багато уваги, оскільки для мене вони не лише справа політична, державна, а й особиста. І де б я не був, яку б посаду не займав, цим проблемам завжди приділятимуть максимум уваги і зусиль.

Трагічна доля крайньої західної етнічної вітки великого українського народу повинна бути постійно в полі зору Української Держави, а також політичних, громадських, культурних організацій як в Україні, так і в Польщі та інших країнах розселення лемків. Маймо надію і тверду віру, що праця лемківських організацій не піде на марне, що повернуть лемки в свої злиденні гори, що залунають там наші чарівні пісні і запануватимуть в селах наша мелодійна рідна говірка. Моїмися за те до Всемогущого Бога, а він не дасть нам пропасти.

Від усього серця бажаю Другому З'їзду ОЛП успішного завершення роботи, а всім делегатам багато щастя, здоров'я, всього кращого в громадському й особистому житті.

Завжди Ваш

*Теодозій Старак
Тимчасовий повірений
у справах України в РП*

Варшава, 11 листопада 1994 року

Обрані на II-гому З'їзді Об'єднання Лемків 12 листопада 1994 року в Горлицях:

Головна Управа:

mgr інж. Василь Шлянта, Горлиці – Голова
Стефан Гладик, Білянка – заступник голови
Олександр Маслей, Устя Горлицьке – заступник голови
інж. Петро Шафран, Ганчова – секретар
Петро Васуля, Ждиня – член Президії
проф. др габіліт. Ростислав Жерелик, Вроцлав – член Президії

Петро Чухта, Ждиня – член Президії
mgr інж. Болеслав Баволяк, Поляни – член
mgr інж. Лев Галь, Вроцлав – член

Іван Клапик, Кункова – член

Роман Климаш, Розділя – член

Іван Михалюк, Гладішів – член

др Володимир Мокляк, Ганчова – член

Андрій Підлипчак, Зелена Гора – член

Петро Тилявський, Новиця – член

Ревізійна Комісія: Стефан Дзімба, Ждиня – голова

Мирослав Галик, Розділя – заступник голови

Ярослава Салей, Новий Санч – секретар

Іван Байос, Маластів – член

Дмитро Ридзанич, Квятонь – член

Товариський Суд: Василь Шост, Вроцлав – голова

mgr Володимир Борсук, Зелена Гора – член

mgr інж. Роман Карп'як, Кункова – член

Василь Посипанко, Вроцлав – член

Стефан Семик, Висова – член

Побажання з'їздові надіслали також:

Побажання надіслав Юрій Ковальчик, голова Контрольної Комісії СФЛ. "На засідання Президії СФЛ і з'їзд ОЛ до Горлиць не можу поїхати. ... Бажаю успіхів у виборах до управи Об'єднання лемків, взаємного довіря та наснаги в праці над нашою Лемківщиною. На все добре, остаюсь – Юрій Ковальчик".

Вітання надійшли також від Об'єднання Лемків Канади: "Вибачайтесь, що з огляду на кошти не може від нас прибути член Президії СФЛ. Бажаємо Президії успішних нарад і вирішення проблем для добра українців з Лемківщини і України. Іван Оленич – голова ОЛК".

Дальше з побажань вибираємо:

Григорій Пецух – артист різбар, Закопане: "Дуже дякую за запрошення на другий з'їзд ОЛ. Не можу бути особисто присутній на тим з'їзді, але я є з Вами і бажаю дальших успіхів у Вашій праці. Того року я був перший раз на Лемківській Ватрі в Ждині разом з Жінкою і симом та тішусь, що в нашим народі є дух, котрій єднає лемків. ...Пересилаю Вам сердечний поздоровлення. – Григорій Пецух".

Володислав Грабан – поет, Криниця: "Сердечно дякую за запрошення на II Конгрес О.Л. На жаль я не міг приїти на тоту подію - але щиро вдячний за пам'ят. ...Гратуюлю суспільного довіря і вибору на II каденцію. ...Жичу Тобі Василю, міцного здоров'я, успіхів в суспільній праці на хісно вшитим Лемкам. З пошаном – В. Грабан".

Ігор Пирч – юрист, Квятонь: "Сердечно дякую за запрошення мене на Ваш З'їзд. На жаль не міг я бити присутній. не було мене в Квятоні. Щірі гратуляції з нагоди поновного вибору Вас на голову Головної управи Об'єднання лемків, а також найліпші бажання дальших успіхів в діяню для блага Лемків і Лемківщини – пересилат Вам і всім членам Головної управи ОЛ – Ігор Пирч".

Мірка Копистянська – студентка, Чарна: "Барз красні дякую за запрошення мене на з'їзд Об'єднання лемків. ...Прикро мі, же не билам там (з приводу почти), де мудри люде радили о барз важних справах. Жалую барз. ...Жичу Вам штоби Ваши пляни і замірювання в справі нас лемків сповнилися. З сердечним поздоровліньом – Мирослава Копистянська".

П.Ш.

☞ Закінчення зі сторінки 7

працює науковим працівником Інституту історії Вроцлавського університету. В 1990 році габілітується а в 1994 році дістав звання професора університету Вроцлавського.

7. Петро Васуля – член Президії. Народжений в 1969 р. Закінчив професійну школу рільничу. Провадить власне рільниче господарство в Ждині. Вже другу каденцію є радним Гміни Устя.

Член засновник ОЛ.

О'БЄДНАННЯ ЛЕМКІВ

Член прихильник ОУП

38–300 Gorlice, Hallera 20 m.19

Gorlice, 12 listopada 1994 r.

Minister Kultury i Sztuki
Pan Prof. Kazimierz Dejmek

Uchwała

II Zjazdu Zjednoczenia Łemków

My, delegaci na II Zjazd Zjednoczenia Łemków, zaniepokojeni wyraźną zmianą polityki Państwa wobec mniejszości narodowych, a szczególnie wobec ukraińskiej grupy etnograficznej – ŁEMKÓW – zwracamy się do Pana Ministra z prośbą o przeciwdziałanie dzieleniu naszej społeczności i pozbawianiu nas możliwości pełnego wyrażania tożsamości narodowej.

W ostatnim okresie nasiliły się działania organów władzy państwowej i samorządowej, a także części środowisk naukowych – wspierane przez publiczne środki przekazu – zmierzające do odcięcia Łemków od tysiącletniego dziedzictwa Rusi – Ukrainy.

Głos Zjednoczenia Łemków oraz innych organizacji wyrażany wobec władz państwowych jest ignorowany. Budzi to nasz zdecydowany sprzeciw.

Obecne działania władz państwowych i samorządowych są kontynuacją niechlubnej, powszechnie potępianej polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej. Wówczas, pozbawiony swojej państwowości naród ukraiński, próbowano podzielić na Łemków, Hucułów i Bojków.

Dziś po wyniszczającej akcji "Wisła" z 1947 roku dzieli się żyjących w rozproszeniu Łemków, którzy z trudem bronią swojej tożsamości.

W Rzeczypospolitej Polskiej znajduje wsparcie ruch polityczny, który wykorzystuje podziały wśród Łemków, a który stawia sobie za cel rewizję granic w naszej części Europy. w tym granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

Sztucznie umacnia się, a niekiedy inspirowe, różnice występujące w naszej społeczności. Wszystkich Łemków uznaje się za odrębny naród, chociaż zdecydowana większość naszej wspólnoty podkreśla przynależność do narodu ukraińskiego.

Tak właśnie postrzegamy działalność Ministerstwa Kultury i Sztuki. W bieżącym roku na największą imprezę kulturalną naszej społeczności – Łemkowską Watrę w Żdyni koło Gorlic – Ministerstwo Kultury i Sztuki nie przyjęło zaproszenia Zarządu Głównego Zjednoczenia Łemków w Gorlicach. Natomiast jeden z wiceministrów swoją obecnością wsparł inną imprezę łemkowską, organizowaną przez stowarzyszenie stawiające sobie za cel uznanie Łemków jako odrębny naród.

Ten fakt odebraliśmy jako jednoznaczny deklarację polityczną, za którą w jawnie wyrażanym odczuciu działaczy tego stowarzyszenia – poszły daleko idące obietnice znacznego wsparcia finansowego; w naszym przekonaniu co świadczyć może o preferowaniu właśnie tej organizacji.

Uznając doniosłość podniesionych przez nas spraw zwracamy się do Pana Ministra o interwencję i wyznaczenie spotkania z władzami naszej organizacji.

II Zjazd Zjednoczenia Łemków
Przewodniczący Zarządu Głównego
Wacław Szlanta

Zjednoczenie Łemków
Zarząd Główny
38-300 Gorlice
ul. Hallera 20/19

Gorlice, 12 listopada 1994 r.

Pan Józef Oleksy
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Warszawa

Uchwała II Zjazdu Zjednoczenia Łemków

W związku z planowaną w najbliższym czasie debatą sejmową nad Sprawozdaniem Komisji Polityki Społecznej o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, my, delegaci na II Zjazd Zjednoczenia Łemków, zwracamy się do Pana Marszałka o poparcie wniosku w sprawie objęcia przepisami ustawy osób narodowości ukraińskiej więzionych bez wyroku sądowego w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie w latach 1947–1949.

Uwięzienie osób narodowości ukraińskiej w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie było jednym z elementów przeprowadzonej przez ówczesne władze deportacyjnej akcji "Wisła" z 1947 roku. W ramach przygotowań do wysiedlenia Biuro Polityczne PPR podjęło decyzję o przeznaczeniu obozu w Jaworznie, który do 1945 roku pełnił rolę filii obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, na miejsce uwięzienia ludności ukraińskiej.

Od maja 1947 roku do marca 1949 roku w obozie internowano ponad 3800 osób narodowości ukraińskiej, w tym ponad 700 kobiet i kilkanaścioro dzieci. Aresztowanych poddawano torturom, wyniszczającej, niewolniczej pracy. W obozie panował głód. W wyniku stosowanych represji ponad 180 osób zginęło.

W obozie osadzano na ogół osoby, wobec których wysuwano podejrzenia o współpracę ze zbrojnym podziemiem ukraińskim. W absolutnej większości przypadków aresztowanym nie udowodniono winy. W ten sposób unaczyniono podstawowy cel uwięzienia ludności ukraińskiej, tzw. dążenie do złamania jej oporu wobec polityki wynaradawiania. Polityki, której najbardziej brutalnym przejawem była akcja "Wisła".

W COP w Jaworznie osadzano w większości inteligencję oraz ludność wiejską, duchownych grekokatolickich i prawosławnych. Wielu aresztowanych pochodziło z Łemkowszczyzny. Do obozu trafiało nie rzadko kilkudziesięciu mieszkańców jednej miejscowości.

Niezmiennym postulatem ludności

ukraińskiej – w tym Łemków – była sprawa likwidacji następstw akcji "Wisła". Za jeden z najważniejszych problemów uznajemy zadośćuczynienie osobom represjonowanym w COP w Jaworznie.

Nasze dotychczasowe starania o objęcie przepisami Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego więźniów COP w Jaworznie nie przyniosły rezultatu. Dlatego z nadzieją oczekujemy na obecną

debatę sejmową w tej sprawie. Ufamy, że tym razem nasze starania uwieńczone zostaną pozytywnym rezultatem.

Zwracamy się zatem do Pana Marszałka o pomoc w realizacji naszych postulatów i poparcie wniosku w omawianej sprawie.

Delegaci na II Zjazd
 Zjednoczenia Łemków

Przewodniczący
 Zarządu Głównego ZŁ
 Wacław Szlanta

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW
Zarząd Główny
38-300 Gorlice
ul. Hibnera

L.dz. 270/94

Gorlice, 12 listopada 1994 r.

- 1) Marszałek Sejmu
 Rzeczypospolitej Polskiej
 Pan Józef Oleksy
 Warszawa
- 2) Pan Lech Wałęsa
 Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
 Warszawa

Uchwała **II Zjazdu Zjednoczenia Łemków**

My, delegaci na II Zjazd Zjednoczenia Łemków, zaniepokojeni wyraźną zmianą polityki Państwa wobec mniejszości narodowych, a szczególnie wobec ukraińskiej grupy etnograficznej – ŁEMKÓW – zwracamy się do Pana Ministra z prośbą o przeciwdziałanie dzieleniu naszej społeczności i pozbawieniu nas możliwości pełnego wyrażania tożsamości narodowej.

W ostatnim okresie nasiliły się działania organów władzy państwowej i samorządowej, a także części środowisk naukowych – wspierane przez publiczne środki przekazu – zmierzające do odcięcia Łemków od tysiącletniego dziedzictwa Rusi – Ukrainy.

Sztucznie umacnia się, a niekiedy inspiruje, różnice występujące w naszej społeczności. Wszystkich Łemków uznaje się za odrębny naród, chociaż zdecydowana większość naszej wspólnoty podkreśla przynależność do narodu ukraińskiego.

Głos Zjednoczenia Łemków oraz innych organizacji wyrażany wobec władz państwowych jest ignorowany. Budzi to nasz zdecydowany sprzeciw.

Obecne działania władz państwowych i samorządowych są kontynuacją niechlubnej, powszechnie potępianej polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej. Wówczas, pozbawiony swojej państwowości naród ukraiński, próbowano podzielić na Łemków, Hucułów i Bojków.

UCHWAŁA

Delegatów II Zjazdu Zjednoczenia Łemków w Gorlicach w sprawie zwrotu lasów, zabranych nam w wyniku wysiedleńczej akcji "Wisła" w 1947 roku.

My, Delegaci na II Zjazd Zjednoczenia Łemków w Gorlicach jesteśmy wstrząśnięci informacją o planach utworzenia Magurskiego Parku Narodowego z naszych, bezprawnie zabranych nam lasów.

Wyrażamy swój głęboki ból i sprzeciw wobec decydowania o naszych sprawach bez nas.

Domagamy się kategorycznego wstrzymania prac zmierzających do utworzenia ww. parku oraz ponownego przedyskutowania tej sprawy z uwzględnieniem naszej woli i podjęcia sprawiedliwej decyzji, na którą bezskutecznie czekamy czterdzieści siedem lat.

Gorlice dn. 12–11–1994

II Zjazd Zjednoczenia Łemków
Przewodniczący Zarządu Głównego ZŁ
Wacław Szlanta

Adresatami tej uchwały byli:

Marszałek Sejmu II Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Józef Oleksy
Przewodniczący Sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych
Pan Prof. Bronisław Geremek
Przewodniczący Sejmowej Komisji Mniejszości
Narodowych i Etnicznych
Pan Jacek Kuroń
Przewodniczący Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu
Pan Juliusz Braun
Przewodniczący Sejmowej Komisji Prac Ustawodawczych
Pan Poseł Mirosław Czech
Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
Pan Stanisław Żelichowski
Wojewoda Nowosądecki
Pan Wiktor Sowa
Wojewoda Krośnieński
Pan Piotr Komornicki

9

Dziś po wyniszczającej akcji "Wisła" z 1947 roku dzieli się żyjących w rozproszeniu Łemków, którzy z ogromnym trudem bronią swej tożsamości.

W Rzeczypospolitej Polskiej znajduje wsparcie ruch polityczny, który wykorzystuje podziały wśród Łemków, a który stawia sobie za cel rewizję granic w naszej części Europy, w tym granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

Uznając doniosłość podniesionych przez nas spraw zwracamy się do Pana Prezydenta i Pana Marszałka o przeciwdziałanie i pomoc.

II Zjazd Zjednoczenia Łemków
Przewodniczący
Zarządu Głównego ZŁ
Wacław Szlanta

Otrzymują:

Premier Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Waldemar Pawlak
Przewodniczący Sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych
Pan Prof. Bronisław Geremek
Przewodniczący Sejmowej Komisji Mniejszości
Narodowych i Etnicznych
Pan Jacek Kuroń
Przewodniczący Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu
Pan Juliusz Braun
Minister Spraw Zagranicznych
Pan Andrzej Olechowski
Współprzewodniczący Komitetu Konsultacyjnego
Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy
Pan Jerzy Milewski
Przewodniczący Sejmowej Komisji Prac Ustawodawczych
Pan Poseł Mirosław Czech
Prezes SA Telewizja Polska (do wiadomości TV Kraków)
Pan Wiesław Walendziak
Prezes Polskiej Akademii Nauk
Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego
Pan Prof. dr hab. Andrzej Koj
Wojewoda Nowosądecki
Pan Wiktor Sowa
Wojewoda Krośnieński
Pan Piotr Komornicki

ПОДЯКА

Головна управа Об'єднання Лемків у Польщі складає сердечну подяку жертводавцям, що склали, в часі Другого з'їзду ОЛ дар, на будову Лемківської оселі в Ждині.

1. Від ООЛ, 7-го Відділу в Джерсі Ситі переказала голова ООЛ в США п. Марія Дупляк - 500,- американських доларів, на суму 11.600.000 зл.

2. Від ООЛ, 2-го Відділу переказав п. Стефан Гованський - 200,- американських доларів, на суму - 4.640.000,- зл.

3. Пан Стефан Гованський переказав від себе - 120,- американських доларів, на суму - 2.784.000,- зл.

4. Пан Ярослав Кравчишин з Чикаго переслав від себе - 40,- американських доларів, на суму 951.200,- зл.

Всім вище названим щиро дякуємо. Охочим помагати, подаємо нашеkonto банкове:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków, Gorlice
konto BPH o. Gorlice Nr - 324816-3971-132

Головна управа
Об'єднання Лемків
П. Шафран

На сцені «Ватри '94» "Сянічок" з Сянока, кер. Маріяна Яра

! З ОСТАННЬОЇ ХВΥЛІ У СОЙМІ !!

Nr 281, 3-4 grudnia 1994

KONIEC REPRYWATYZACJI

GAZETA WYBORCZA

– Jestem w PSL od dwóch lat. Byłem świadkiem licznych deklaracji składanych przez moją partię na wiecach przedwyborczych: – Zabuzanie, głosujcie na nas, my zrobimy reprivatyzację. I proszę – mówi Jacek Pawlicki, poseł sprawozdawca ustawy reprivatyzacyjnej, którą wczoraj Sejm odrzucił głosami PSL, SLD, Unii Pracy i PPS.

(P) Spośród 288 obecnych na sali posłów 150 głosowało za odrzuceniem. Reprivatyzacji broniły jedynie Unia Wołpocci, BBWR, KPN i kolo Mniejszoci Niemieckiej.

Odrzucenie projektów oznacza, że w tej kadencji Sejmu i za tego rządu problem reprivatyzacji już się więcej nie pojawi – uważa poseł Pawlicki.

Dyskusja toczyła się nad projektami dwóch ustaw. Pierwsza dotyczy ponad 250 tys. osób, którym państwo zabrało mienie bez odszkodowania w latach stalinowskich oraz przesiedleńców, którzy pozostawili nieruchomości na terytorium b. ZSRR. Druga – ok. 35 tys. byłych właścicieli gruntów warszawskich.

Projekty te proponowały, by wszystko, co państwo zabrało w latach stalinowskich, zwrócić – o ile to możliwe w naturze.

Poselski projekt ustawy reprivatyzacyjnej trafił do Sejmu rok temu jako inicjatywa posłów z niemal wszystkich klubów. Do niedawna był blokowany przez rząd, który postanowił opracować kontrprojekt.

Jednak kilka dni temu premier Waldemar Pawlak poinformował marszałka Sejmu, że rząd nie wniesie własnego projektu, by – jak zapewniał – nie blokować prac w Sejmie nad reprivatyzacją.

Poselski projekt ustawy reprivatyzacyjnej zakładał szeroką reprivatyzację. Mimo to jego autorzy uważali, że koszty byłyby dla budżetu minimalne. Tam, gdzie to możliwe, mienie oddano by w naturze albo w postaci mienia zamiennego, a dopiero w ostateczności w postaci bonów reprivatyzacyjnych, które można by zamieniać m.in. na akcje prywatyzowanych przedsiębiorstw.

Ustawa nie naruszałaby interesów „osób trzecich, które w dobrej wierze” nabyły znacjonalizowany majątek (np. rolników, którzy dostali ziemię w wyniku reformy rolnej oraz zakładów powstałych na bazie znacjonalizowanych fabryk)

Prawo do rekompensaty miałoby wyłącznie obywatele polscy i ich spadkobiercy (również legitymujący się polskim obywatelstwem), którym państwo odebrało mienie z naruszeniem przepisów obowiązujących w latach 40. i 50. oraz ci, którym państwo odebrało mienie m.in. na mocy dekretu rolno i ustawy nacjonalizacyjnej i nie wypłaciło stosownych odszkodowań (np. właścicielom majątków ziemskich, przedsiębiorcom, udziałowcom i akcjonariuszom spółek prawa handlowego, aptekarzom).

Pokażą grupę uprawnionych stanowili też tzw. zabuzanie, czyli repatrianci z tych terenów Polski, które po wojnie znalazły się w granicach b. ZSRR. Im rekompensaty należą się od państwa z mocy umów międzynarodowych. W praktyce mogą dziś jednak liczyć na „figę z makiem”, gdyż ustawą o samorządach państwowy majątek skomunalizowano. Gminy zaś tylko

w teorii mają obowiązek respektować roszczenia zabuzan.

Poseł Pawlicki zarzucił kierownictwu klubu PSL manipulację. Stwierdził, że do głosu w debacie sejmowej dopuściło ono wyłącznie przeciwników ustaw reprivatyzacyjnych.

Wcześniej podczas posiedzenia klubu PSL padł nawet wniosek o wprowadzenie dyscypliny podczas głosowania. Wycofano go, gdy okazało się, że z klubu odeszlioby wówczas kilku posłów.

Jego zdaniem zarówno w jego klubie, jak i w SLD było wprowadzić po kilkunastu zwolenników odsłaniania projektów do komisji i dalszej pracy nad nimi. – Jest nas jednak za mało, aby osiągnąć ten cel – stwierdził.

– Projekt nie był idealny – mówi poseł Pawlicki. – Jeśli wglębieć się w szczegóły, można dojść do wniosku, że jest do d... Ale w tej chwili był to jedyny projekt stanowiący dobry materiał do dalszych prac w komisjach.

Byli właściciele zapowiedzieli po wczorajszej decyzji Sejmu, że poproszą teraz prezydenta o wystąpienie z inicjatywą nowej ustawy reprivatyzacyjnej.

Marek WIELGO

Koniec reprivatyzacji

(P) Mimo zapewnień premiera, że rząd włączy się teraz w prace nad poselskim projektem reprivatyzacji, wczoraj Sejm odrzucił go głosami PSL, SLD, Unii Pracy i PPS.

To koniec problemu reprivatyzacji w tej kadencji Sejmu – uważają zwolennicy zwrotu mienia zagrabionego przez państwo w latach stalinowskich. (maw)

(Szczegóły – s. 22)

МИНІКОМЕНТАР:

Чи можна пояснити це, що сталося у Соймі 2-го скликання III-ої Речі-посполитої?

Може традиційним у Польщі нетерпимим відношенням до українців – в тому і до української етнографічної групи лемків Я А може потребою оборони "статус кво" на південно-східних та східних те-

риторіях Польщі (Закерзоння!!!) спричиненого депортаційно-каральною, злочинною акцією "Вісла" з дійсним наміром відукраїнізовання (етнічної чистки!!!) останніх вже клаптиків давніх величезних "кресув всходніх" Речіпосполитої Я А може звичайно большевицьким менталітетом та привичками депутатів Я Або може всім разом до купи ЯЯ Однак треба починати від початку!!

(лг)

ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ**Головне Правління****38-300 Горлиці****ПОСТАНОВА****Другого з'їзду Об'єднання лемків у Польщі, 12.11.1994 р. в Горлицях.**

Другий з'їзд Об'єднання лемків рішає:

1. Дальше продовжувати діяння, що їх вела в минулих роках ГУ ОЛ. Ці дії були корисні для лемківської громади і не лише у Польщі.

2. Ввести зміни у статуті Об'єднання з метою його вдосконалення.

3. Підтримувати співпрацю з:

– СФЛ, надбудовою всіх лемківських організацій світу.

– Організацією Оборони Лемківщини в США, яка діє у лемківській американській діаспорі.

– Об'єднанням лемків Канади, що об'єднує лемків канадійської діаспори.

– Товариством "Лемківщина" в Україні, що діє у вільній Українській державі і зєднує жорстоко вигнаних з рідної лемківської землі та розпорошених советською владою по території України.

– Союзом русинів-українців в Словаччині.

– Союзом русинів і українців Сербії.

– Патріотичними організаціями інших українських етнографічних регіонів: Товариством "Надсяння", "Бойківщина", "Холмщина", що в Україні, Союзом українців Підляшшя у Польщі і тп.

4. Діяти для збереження та розвитку духової і матеріальної культури лемків, згідно з "Програмою діяльності та ідейно – організаційних зусиль Об'єднання лемків у Польщі, для відродження Лемківщини", виголошено 8–10 жовтня 1993 року на Конгресі СФЛ у Львові. Ця програма надрукована у "Ватрі" ч–1(4) від січня 1994 р.

До здійснювання програми для відбудови та відродження Лемківщини, зобов'язані є всі лемки і всі члени ОЛ.

5. Дальше наполегливо виступати до влади РП о визнання акції "Віла" за незаконну і злочинну та вірівання кривд нею заподіяних – депортованим. У випадку дальшої відмови з боку державних влад полагодити задовільно представлені проблеми, звернутись зі скаргою до Трибуналу та Ради Європи у Страсбурзі.

6. Продовжувати заходи, mimo несприятливих умовин, про привернення давних історичних назв місцевостям, яким змінено їх – спольшучоци, по акції "Вісла", в часах ПНР.

7. Усправнити діяння Комісії покривджених акцією "Вісла", що є покликана при ГУ ОЛ – 15 грудня 1991 року, в тому й Товариство "Руска Бурса".

8. Зберігати пам'ять про тих що боролися а також що віддали життя за волю народу без огляду в яких арміях служили.

Опікуватися беззахисними нині т.наз. "добровольцями в "Красну армію"" яким не признають комбатантських прав.

Опікуватися пам'ятниками вбитих в боях або помордованих під час окупації.

9. Опрацювати та здійснювати програму відзначення сумних роковин депортації українського (в тому і лем-

ківського) населення до УРСР і Західньо-Північні землі Польщі акцією "Вісла".

10. Наполегливо добиватися у компетентних чинників влади, організацій, наукових інститутів заперестання антиукраїнських діянь, поширювання лемківського сеператизму – політичного русинізму.

11. Заохочувати випусників гуманітарних наук, пердусім історичних та філологічних чи соціологічних, докторантів до піднімання тем зв'язаних з історією, культурою, діалектом, суспільними та господарчими діями лемківського регіону, щоби дати свідоцтво правді й протиставитися ненауковим, баламутним теоріям, брехливим працям, що на ті теми появляються широко в багатьох вищих школах та університетах Польщі.

12. Опрацювати далекосяжну програму відбудови національної свідомості у лемківському суспільстві та систематично її реалізувати.

13. Систематично поширювати у місцях проживання лемків українське шкільництво, творити гуртки художньої самодіяльності.

14. Розвивати в міру фінансових можливостей, видавничу діяльність народної творчості і наукових праць.

15. Розпрацювати програму забудови на площі, призначеної під організування щорічного Свята лемківської культури - "Ватра", з призначенням місця на зорганізування Музею лемківської матеріальної культури.

16. Співдіяти з Товариством "Лемківщина" в Україні при організації лемківських "Ватр" у Ждині.

Горлиці, 12 листопада 1994 р.

З уповажнення делегатів з'їзду

Голова ГУ ОЛ
Василь Шлянта

Секретар ГУ ОЛ
Петро Шафран

Значок "СФЛ-ОЛ"

Володимир Кочерга

БІДНИ ЛЕМКИ

Бідни лемки в дені в ночі.
 бо їм дує вітер в очі
 і предуват тим сумління,
 котри маюť слабе коріня
 Кожди нарід би не вмерти,
 стоїт на твердим фундаменті,
 котрий тримат го в опіці.
 pozwalят прежити навалниці.
 Нам лемкам, треба повісти,
 же любиме в біду лізти.
 Часом тіж і з гордості,
 не тримамеся єдности.
 Подув вітер аж з Росії,
 зродилися русофіли,
 а пізнійше жалували,
 як в табори їх загнали.
 Потім з'явився одновитель.
 Лемко-Союзу заложитель.
 Його Гунянком звали.
 Москалям ся запродали.
 Тепер творять лемкознавці.
 Їх попереають псевдо-науковці.
 Під знаком лем-народности.
 Тягнут они до польскости.
 Што доброго тим зробили
 тільки лемків поділили.
 Од азбуки "Г" забрали
 і так мову "поліпшали".

Братя лемки розум майме.
 Обеднання ся тримайме.
 Оно діє не в сепарації,
 а в Світові Федерації.
 Оно має програм такі,
 З Материнком нас єднати.
 Бо ми діти велького народу.
 Потомки руского роду.
 Не даймеся обдурювати,
 од коріня одривати.
 бо заженут нас в пусе поле,
 як вітер "перекотиполе".
 Ти Андрію і Василю,
 зробте таку подію.
 Подайте собі руки на згоду,
 для добра нашого народу.
 Най ся згода пробудит.
 Нарід нас зле не судит.
 Разом треба ся старати,
 "Руску Бурсу" одобрати.
 Освіту нам треба творити.
 "Руску Бурсу" оживити.
 Діти най вчатся рідної мови.
 Вигнанці вертають в гори.
 Як будете на вигнаню мешкати,
 Хто буде Лемківщину однавляти?
 Треба в Ждині замешкати
 Лемківску оселю будувати.

Шановна Редакція журналу "Ватра"
 Звертаюсь до Вас ось в такій справі:

Случайно попала мені в руки ваша "Ватра". Вже Десята!

На останній її сторінці змалювана карта Лемківщини з таким закликом: Пиште, редагуйте "Ватру" з нами. Буде краща! Наш адрес:

ZG ŻłwP

Gorlice, ul. Kółkarska 20/3

По цьому адресу звертаюсь до Вас з проханням: Хочу стати вашим постійним передплатником і читачем, тому прошу письмово поінформувати мене, в який спосіб в пайкоротшому часі могла б я це здійснити.

Я педагог – учителька, вже пенсіонер, але все, що відноситься до Лемківщини мене завжди цікавить і хвилює.

Я сама переселенка з Польщі з 1946 р., вправді не з самої Лемківщини але трохи ближче з Бойківщини від Сянока. Але Лемківщину, а особливо Горлицьчину знаю дуже добре. Села такі, як Чорне, Радоциня, Незнайова, Граб – для мене майже рідні, в цих селах довгі роки, ще перед війною, працювали вчителями мої рідні: сестра, двоюрідні брати, швагер т.і. З молодості майже кожні

вакації я мандрувала в Горлицьчину і там проводила дозвілля на лемківських горах, долах і потоках. Тому мені все, що залишилося в пам'яті з тих часів, для мене дороге, незабутнє і тому зараз хотіла би знати все, що твориться в цих горах, селах, чи є там ще життя, чи все пішло в непам'ять.

Може Вам колись зустрінуться люди, які пам'ятають прізвища моїх рідних, які жили і працювали на Лемківщині, а зараз вже давно відійшли "ад патрес", но пам'ять про них вічна.

Це І. Стефанія Чертежинська – по chol. Павлишин - вчит. в Чорнім.

2. О. Юрій Павлишин – священник, Декан Горлицьчини, муж моєї сестри Стефанії – Настоятель церкви в Чорнім.

3. Юрій Полошиневич - вчитель в Грабі – переселен. в зельоногурське воєв.

4. Володимир Полошиневич – учитель в Кривій – також переселений, помер в Києві.

Ще багато, багато моїх рідних і знайомих залишили Лемківщину і розійшлися по білому, широкому світу.

Вибачайте, що я відійшла від основної теми і так широко розписалася про свої справи. Вертаю до

попередньої теми.

Ще раз прошу докладно поінформувати мене, в який спосіб я зможу навіязати контакт з Вами, щоб змогла я регулярно одержувати Вашу "Ватру" чи інші журнали чи газети, з яких могла б я визнавати все, що зараз діється і чим живе незабутня Лемківщина.

Пишіть докладно на адресу:

Україна

Івано-Франківська обл.

М. Калущ

Вул. Ковжуна, д. 3, кв. 5

Чертежинська Ольга

Вельмишановна Пані Ольго!

Вашого листа одержали з запізненням. Висилаємо Вам "Ватру" ч.1/8 січень 1995. Якщо зможете напишіть нам Ваші спомини про людей, події, місця на Лемківщині. Раді помістимо також Ваші і Ваших Рідних фотографії, також старші вже – історичні. Обов'язково повернемо. Пишіть на адресу:

M. Kowalski

Armii Ludowej 16/5

66-400 Gorzów Wlkp., Polska

Бажаємо доброго здоров'я в Новому Році 1995. Будемо вдячні за кожну вістку від Вас.

Редакція "Ватри"

ДИТЯЧА СТОРІНКА

ЧИЯ ХАТКА КРАЩА?

(Равлик)

(Ремез)

(Шпак)

(Черепаха)

(Білка)

(Лелека)

(Лисиця)

(Ластівка)

(Бобер)

(Гайвороння)

Кожен край має свій звичай

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

1. Поставлений над річкою
2. Ім'я дівчинки
3. Виконує це польовий коник
4. В музиці

Писали про II-гий З'їзд Об'єднання Лемків у Горлицях:

Стаття розміщена в кроснянському тижневнику "Нове підкарпаття" у № 47 (73) від 23 листопада 1994 року:

Стр. 9

Незвичайними пошуком людності української jest likwidacja następstw akcji „Wisła”, w tym zaś doświadczenie osobom represjonowanym w obozie w Jaworznie. Dotychczasowe starania o objęcie przepisami Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego - więźniów COP w Jaworznie nie przyniosły rezultatu. W związku z planowaną debatą sejmową nad sprawozdaniem Komisji Polityki Społecznej o rządowym projekcie ustawy o zmianie tej ustawy delegaci zjazdu zwrócili się do Marszałka Sejmu Józefa Oleksego o poparcie wniosku w sprawie objęcia przepisami ustawy osób narodowości ukraińskiej więzionych bez wyroku sądowego w COP - Jaworzno.

Przedstawione zagadnienia stanowią tylko część tematów omawianych na II Zjeździe Zjednoczenia Lemków, który odbył się 12 listopada w Gorlicach. Uważając, że wiele spraw pozostaje przez władze polskie, ciągle niezadowolonych Lęmkowie ze Zjednoczenia zdecydowali zgłosić swoje roszczenia w Strasburgu.

(dn)

* * *

Stanowisko Zjednoczenia Lęmków - wyrażone na gorlickim zjeździe - budzić może emocje i zastrzeżenia. Nie jest zamiarem redakcji rozpalanie narodowościowych antagonizmów i niechęci. Dyskusując się od oceny roszczeń Zjednoczenia uwalniamy, że nie wolno pomijać wydarzeń z naszego regionu, ani też ignorować poglądów, które - jak w tym przypadku - upowszechniane są także poza granicę Polski.

że tak już pozostanie. Dotychczasowe dyskusje o repatriacji, dzwonić jakoś omijały ten temat. Tymczasem na terenach Beskidu Niskiego, jest tworzony Magurski Park Narodowy obejmujący częściowo lasy odebrane Lęmkom.

W podjętej przez Zjazd uchwale czytamy: „... jesteśmy wstrząśnięci informacją o planach utworzenia parku. Wyrażamy swój głęboki ból i sprzeciw wobec zdecydowania o naszych sprawach bez nas.

Domagamy się kategorycznego wstrzymania prac zmierzających do utworzenia w/w parku oraz ponownego przedyskutowania tej sprawy z uwzględnieniem naszej woli i podjęcia sprawiedliwej decyzji, na którą beztępotnie czekamy 47 lat.”

CENTRALNY OBÓZ PRACY - JAWORZNO

Uwięzienie osób narodowości ukraińskiej, w tym Lęmków, w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie było jednym z elementów przeprowadzonej przez polskie władze, deportacyjnej akcji „Wisła” w 1947 roku. W ramach przygotowań do wysiedlenia Biuro Polityczne PPR podjęło decyzję o przesłaniu obozu w Jaworznie, który do 1945 roku pełnił rolę filii obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, na miejsce uwięzienia ludności ukraińskiej.

Od maja 1947 roku do marca 1949 w obozie internowano ponad 3800 osób, w tym ponad 700 kobiet i kilkanaście dzieci. Artystycznym poddawano torturowi i wyniszczającej, niewolniczej pracy. W obozie panował głód. W wyniku represji ponad 160 osób zmarło.

Nowe PODKARPACIE

ści Narodowych, Hugułity Berdyuchowskiej.

Samo Ministerstwo jawi się w wyrażonej przez delegatów opinii jako jeden z głównych czynników destrukcyjnych. W bieżącym roku Ministerstwo Kultury i Sztuki nie przyjęło zaproszenia Zarządu Głównego Zjednoczenia Lęmków na największą imprezę kulturalną - Lęmkowską Walę w Żywni koło Gorlic. Wiceminister Michał Jagielło, uczestniczył natomiast w „Walę na wygnaniu”, którą w Michałowie w woj. łęczyńskim, zorganizowało Stowarzyszenie Lęmków, stawiające sobie za cel uznanie Lęmków za odrębny naród.

Fakt ten został odebrany przez działaczy zjednoczenia jako

NA ZJEJZDZIE W GORLICACH ŁEMKOWIE SKARŻĄ POLSKĘ

stepujące w tej społeczności. Wzrost tempa, chociaż część z nich podkreśla przynależność do narodu ukraińskiego. Głos Zjednoczenia Lęmków oraz innych organizacji, wyrażony wobec władz państwowych, jest ignorowany, co budzi zdecydowany sprzeciw.

Obecne działania władz państwowych i samorządowych są kontynuacją niechlubnej, powstającej potęgającej polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej. Wówczas, pozbawiony swojej państwowości naród ukraiński próbowało podzielić na Lęmków, Huculów i Bojków. W Polsce znajduje wsparcie ruch polityczny, który wykorzystuje podział wód Lęmków i sta-

jednoczenia deklaracja polityczna, za którą poszły daleko idące obietnice znacznego wsparcia finansowego, Stowarzyszenia Lęmków.

LASY CZYLI MAGURSKI PARK NARODOWY

Wieloletnie starania Lęmków o zwrot zabranych im w 1947 roku, (w wyniku wysiedlenia akcji „Wisła”), lasów nie przyniosły żadnych rezultatów. Ta ewidentna kradzież nie została jak dotąd naprawiona, a wszystko wskazuje na to,

wia sobie za cel rewizję granic w naszej części Europy, w tym granicy Rzeczypospolitej Polskiej - uważają członkowie zjednoczenia.

POLITYKA MINISTERSTWA KULTURY I SZTUKI

W Gorlicach szczególnie ostrej krytyce poddano działalność Ministerstwa Kultury i Sztuki. Wzrost temperatury zjazdowych obrad, wywołał spekulacje na temat zagadkowego odejścia ze stanowiska dyrektora Biura do Spraw Mniejszo-

Nie jest chyba przypadkiem, że II Zjazd Zjednoczenia Lęmków odbył się w Gorlicach po Święcie Niepodległości Polski. Organizacja ta będąca reprezentantem (nie jedynym) statutowym Lęmków rozstrzyga po całym kraju, deklaruje pełne poznanie obywatelskich praw. Dotychczasowe działania, z powodu zupełnej, zdaniem zjednoczenia, nieskuteczności, doprowadziły Lęmków do zażalenia Rzeczypospolitej Polskiej do Rady Europy w Strasburgu.

ŁZY, KTÓRE PRZELAZŁY CZARĘ GORYCZY.

Przybyli do Gorlic delega-

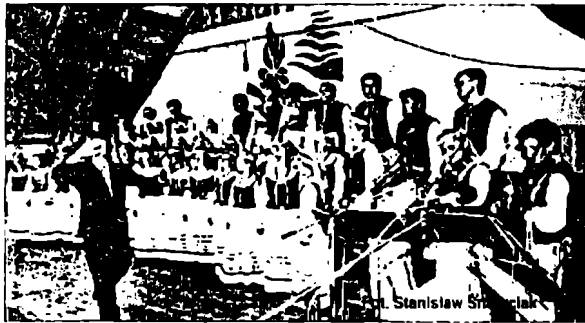
ci w, wysłanym do Lecha Wałęsy liście, wyrażili zaniepokojenie wyraźną zmianą polityki państwa wobec mniejszości narodowych, szczególnie w odniesieniu do ukraińskiej grupy etnicznej - Lęmków. Uważają oni, że w ostatnim okresie nasiliły się działania organów władzy państwowej i samorządowej oraz części środowisk naukowych - wspierane przez publiczne środki przekazu, a zmierzające do odejścia Lęmków od tysiącletniego dziedzictwa Rusi-Ukrainy. Zdaniem delegatów sztucznie wzmacnia się, a niekiedy nawet inspirowanie, różnice wy-

Писали про II-гий З'їзд Об'єднання Лемків у Горлицях:
Стаття розміщена в краківській газеті "Газета
краковска" в номері 270 від 24 листопада 1994 року:

"Gazeta Krakowska" CZWARTEK, 24 LISTOPADA 1994 R. — NR 270

Lemkowskie postulaty

- Zwrot lasów □ Uprawnienia kombatanckie
- Pomoc dla oświaty i kultury

Migawka z tegorocznej „Lemkowskiej Walry”

W Gorlicach podczas niedawnego II Zjazdu Zjednoczenia Lemków delegaci wystąpili m. in. z pismem do prezydenta RP Lecha Wałęsy przeciwko tworzącym się w Beskidzie Niskim granicom Magurskiego Parku Narodowego, zlokalizowanego po części na obszarach lasów, stanowiących ognis lemkowski własności. Naprawienie krzywd, zwrot lasów skonfiskowanych w efekcie akcji „Wisła”, rekompensata za bezprawną, jak twierdzą działacze zjednoczenia, deportację obywateli narodowości ukraińskiej, w tym i Lemków z terenów wielowieko-

wego osiedlenia w południowo-wschodniej Polsce — to od dawna powtarzane i sygnalizowane władzom postulaty. Problem ten rozstrzygać może w jakiś sposób ustawa reparyacyjna.

Zakrojona na szeroką skalę akcja wojskowa wymierzona przeciwko Ukraińskiej Powstańczej Armii dotknęła również, niegodnie z konwencją haską i genewską, niewinną ludność cywilną. Akcję repatriacji władze uzasadniały jako historyczną konieczność i powoływały się w późniejszej propagandzie m.in. na obraz z filmu „Ogniomistrz Kalen”.

Żyje jednak jeszcze sporo osób pamiętających dramatyczne, często krwawe okoliczności przymusowego wysiedlenia, pod łutami karabinów żołnierzy KBW.

— Są w ojezyźnie rachunki krzywd — mówili delegaci domagając się też zadośćuczynienia moralnego i materialnego ofiarom i więźniom powojennego obozu w Jaworznie. Gehenna w tym obozie dotknęła ok. 4 tys. osób, według badań Eugeniusza Misły z PAN, zginęło w nim 152 Lemków. Chodzi teraz, wyartykułowane w kolejnej petycji — tym razem do marszałka Sejmu — o przyznanie praw podobnych, jakie mają ofiary prześladowań niderlandzkich i stałnowickich. W Gólicach dobrze oceniono działalność oświatowo-kulturalną zjednoczenia: język i kultura lemko-ukraińska są obecne w 12 oddziałach szkolnych, a największym przeglądem dorobku zespołów i grup folklorystycznych jest tradycyjnie organizowana w lipcu w Żalyni „Lemkowska Walra”. Działacze lemko-wscy liczą na szerszą, bardziej odczuwalną niż do tej pory pomoc władz państwowych w krzewieniu oświaty i kultury, fundamentalnie ich narodowej tożsamości.

Jerzy Łośniak

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

10.09.1994

Вельмишановний п. Ковальський!

Радий повідомити, що отримав від Вас усі номери "Ватри". Безмежно вдячний Вам за турботу і за так притягаючі сторінки журналі.

Кожен видрукований матеріал жадібно абсорбується наміткою і потішає змістом, соковитістю та барвами слів. Є що почитати і чим поповнити свою духовність. Прямуйте по шляху розквіту та виростання на потіху людям і долі.

Висилаю кілька віршів. Якщо підійдуть для друку, радий буду дуже бо стануть спонукую до писати ще й ще.

Що стосується мого будення, то воно пливе старим руслом. Закінчилось літо зернодайне, малинове. Тепер вже осінь грибна. Ходжу трохи по лісах покінь ноги носять, бо ліс прибавляє ще здоров'я. В хаті усі почуваються бадьоро, при силі.

Бажаю і Вам лишень усього доброго, потішного, теж саме Сімі. Родині, знайомим. Ще раз широ дякую за добродійство.

З пошаною

І. Головач

З нагоди 50-тих роковин затижних боїв, осінню 1944 року, у Карпатах (Лупківський та Дуклянський перевали) в яких брали участь по стороні Червоної армії і сини Лемківщини, Редакція печататиме цикл статей зв'язаних з цю темою. Редакція просить зацікавлених надсилати свої спогади або рефлексії.

БАТЬКО ДОБРОВОЛЬЦЯ

Іван ХОМКА, син Григорія Хомки з Команчі, як 21-річний парубок пішов "добровольцем" в Красну армію у жовтні 1944 року, зараз як війська Червоної армії — Ішої Армії гвардії ген. полк. Андрія Антоновича Гречка звільнили Команчу з-під гітлерівської окупації.

Григорій Хомка — батько молодого червоноармійця, що загинув у боях в Карпатах — розказував у 1969 р. про події з-перед 25-тьох років. Григорій Хомка була у світі людина, знаний був не лише у Команчі. Віритися не хотіло, що в Григорія Хомки стукнула тоді вже вісімдесятка, бо виглядав на шістдесятківка років і явився як зразковий представник гірського племені — здоровий, достойний гірник.

Тут треба пояснити, що коли війська Червоної армії звільняли з-під німецької окупації територію, що її заселяли наші люди, зараз спеціальні відділи (НКВД Я) розпочинали серед нашого суспільства наполегливу агітацію та дії (нахабні та докучливі!!) для залучення максимальної кількості мужчин в лави Красної армії, та

щоби чим скоріше відправити їх на фронт.

Молодий червоноармієць — Іван Хомка брав участь в боях за Лупківський перевал, боровся зі своїм підвідділом за проложення дороги через Головний карпатський хребет на Словаччину (треба пам'ятати, що в тому часі в Словаччині тривало комуністично-національне повстання о значному мілітарно-стратегічному значінні) і загинув в боях за звільнення Кошиць в лісах над рікою Тирнавою на захід від Січовець.

В літі на селі люди не мають часу на розговори. Тому пішли ми з п. Григорієм Хомкою в поле на сіножать. По дорозі п. Григорій Хомка розговорюється. Але до воєнних справ волів би не вертати — однак, як покажеться, мимо того верне! Батківське серце болить за сином без огляду на це скільки літ не минуло би від його втрати. Важко батькові про це згадувати, говорити. Вже волить розказувати про своє, повне злиднів, гірке — типове для наших гірників — життя.

Старший Григорій Хомка вибирається на снігостать.

Фото Л. Галь, Команча, липень 1969

Як 18-цятирічний парубок Григорій Хомка виїздить на заробіток в Америку. Біда в наших карпатських горах, на Лемківщині, під "ласкавим" володарюванням "милостивого" цісаря і короля Франца Йосифа виганяла з рідних хат десятки тисяч людей в світ за хлібом. В Америці були вже старші брати Григорія Хомки. При їх допомозі влаштувався на роботі в металургійному заводі. Праця там була дуже тяжка і виснажуюча. Емігрантам дають найгіршу, найнебезпечнішу і найнижче платну роботу. По чотирох роках умирає в Команчі батько братів Хомків. Мати взиває синів до повороту домів. Старші брати радят молодшому вертати і обняти батьківську господарку. Самі рішилися вже зістати в Америці. Григорій Хомка вертає домів у 1912 році, але працювати на батьківщині не довелося. "Милостивий" австроугорський цісар і король та його міністри задумали "ущасливити" своїм "ласкавим" володінням південних слов'ян. Треба отже "гарматного м'яса" проти непокірних і нескорих у цісарський "рай" босняків та герцеговинців. Григорія Хомку мобілізують в австроугорську армію і після місячного військового вишколу у військовій частині у Сяноці через Лупків – Будапешт спрямований зістає до 45-того інfanтерійського регіменту (полку піхоти) в Босні й Герцеговині, де Австро-Угорщина придушувала тоді волелюбні народи. Григорій Хомка служить як солдат помічних військових частин, що спомагали жандармські військові відділи, що поборювали – пацифікували гордих босняків. Тут Григорій Хомка бере практичну, криваву лекцію перфідної австро-угорської політики "розділяй і володай". Тут росте його політична свідомість. Тут вивчає на практиці

хижацьку суть загарбницької державної політики, здійснюваної мілітарними засобами. Бо, щоб собі улекшити завдання підкорення босняків, австро-угорські, цісарсько-королівські провокатори викликають братовбивчу, релігійну боротьбу – що, як правило, є найбільш жорстокою і, в найвищій степені, не підкоряється логіці та здоровому глуздові – між мешканцями Босні. Мусульмани і католики вирізують православних і навідворот, вміло нацьковували одні на одних австро-угорськими агентами. А всіх їх разом і кожного з осібна, де могли, були цісарсько-королівські війська австро-угорської монархії.

Та біди не було кінця. Приходить гаряче літо 1914 року: в Сараєві 28 червня сербські революціоністи (Гаврило Принцип з товаришами) доконують успішного атентату, вбивають австрійського наслідника цісарсько-королівського престолу ерц-герцога (архикнязя) Франца-Фердинанда і його дружину. Відлуння зі столиці Босні і Герцеговини потрясає світом. Є кінець липня – початок серпня (28 липня 1914 року Австро-Угорщина виповідає війну Сербії (вибухає I-ша Світова війна), а до 4 серпня, коли Англія проголосила війну Німеччині, всі головні держави Європи були вже в стані війни між собою. 45-тий інfanтерійський регімент, що в ньому служив Григорій Хомка, спрямовують на італійський фронт. Тут Григорій Хомка проходить всі злидні, які довелося перенести від 1914 по 1918 роки десяткам чи сотням тисяч наших гірняків приодітих в солдатські шинелі в службі "найяснішого імператора" на тому з найгірших фронтів. Домів вертає у січні 1919 році, після 7-ох років воєнної служби. Пішов з дому молодим парубком – вертав 30-тирічним мужчиною, виснаженим фронтовими злиднями та воєнною бідою. Спокою однак далі нема. В Команчі велике оживлення. Андрій Кир. Андрій Гаргай. Федір Майкович та Федір Борушак з Вислока відбувають наради зі студентами, що приїздить зі Львова, з Перемишля. Скликують віча. Провадиться "Команецька справа" (мова про "Команецьку лемківську республіку", що повстала на хвилі народних, визвольних стремлінь народів австро-угорського цісарства після розпаду Австро-Угорщини). Та ось нова біда. Ведеться польсько-українська війна. Польські патріотичні сили в старих, шляхетських традиціях – стремліннях до відбудови ягайлонської, польської імперії, внаслідок розпаду цісарсько-королівської Австро-Угорщини та під впливом революційних подій у російській імперії, а особливо кличів большевицької агітації, могли приступити до відбудови своєї національної держави як домінуюча сила при владі, але замість зібрати сили суспільства й піти в поміч братам на Шлеську (Сілезію) та Приморію і Мазурах, що боролись з німецьким – пруським гнітом гакатистської провенієнції в чергових повстаннях за єдність і цілість польських земель, пішли війною проти тільки що повсталі, після 569-тих років неволі (від загарбання Галицько – волинського князівства польським королем Казимиром Великим у 1349 році), подібно як і Польща, української галицької республіки – ЗУНР (Західно-української народної республіки), здійснюючи свої мрії про ягайлонському – хочби обмежене – володіння Польщі на Сході. В Команчу приходять легіоністи. Палять хати активістів "Команецької республіки". За голову Кира назначено було нагороду. Андрій Кир хорониться на Словаччині. Опісля тікає туди і його жінка зі сином.

(Далі буде)

Уродився 19.02.1940 р. в Білцаревій, пов. Новий Санч (зах. Лемківщина). До повороту тата з війни осінню 1946 р. виховувався тільки з мамою. В 1947 р. в акції "Вісла" виселений разом з батьками на Західні Землі Польщі до села Пархув в пов. Любін Лігницький, де і розпочав навчання в початковій школі. В 1951 р. батьки перейшли до села Тшмель в тому ж повіті. Продовжає навчання в Шклярах Дольних. В 1955 р. розпочав науку в Державній Школі Музичній І ст. в Лігниці в класі скрипки. Вчився також в класі бляшаних

Школі Радіотехнічній Військ Льотничих в Єленій Горі, де грав в духовій оркестрі як вальторніст і у військовій оперетці як І скрипаль. За згодою коменданта школи продовжував дальшу науку в Державній Музичній Середній Школі ІІ ст. в класі вальторна і скрипки в Валбжиху, доїзджачи 60 кілометрів.

У 1965 р. зорганізував Лемківський Народний Хор з оркестром в селі Лісці, Любінського повіту, який брав участь в 1965 р. в І Фестивалі Української Пісні і Музики в Сяноці і проіснував до 1968 р., даючи ок. 35

Ярослав Трохановський

духових інструментів на трубі. В роках 1958–1960 був членом лігницького мішаного хору УСКТ. В 1960 закінчив школу. В роках 1959 до 1965 з перервою на військову службу працював вчителем в Музичній Школі в Яворі в класі скрипки і грав як скрипаль в Лігницькій Симфонічній Оркестрі. Рівночасно студіював і закінчив Вакаційну Студію Людового Інституту Музичного в Лодзі під кер. проф. Лясоцького.

В 1960 р. Ярослава покликали до військової служби в Офіцерській

концертів в тодішніх воєводствах вроцлавському і зеленогірському. В 1965 р. розпочав науку в Заочній Студії для інструкторів аматорсько-художнього руху у Вроцлаві а екзамен склав в 1968 р. в Новому Санчі і одержав кваліфікації музичного інструктора.

У 1968 р. ГП УСКТ заангажувало Ярослава старшим музичним інструктором в тодішньому рясівському воєводстві. Ярослав повернувся на Лемківщину і замешкав у Білянці к. Горлиць. Організував співочі і музичні ансамблі в Бортнім, Полянах к. Дуклі, Грабі, Конечні, Ждині, Ганчові, Лосі. Відновив діяльність ансамблів в Зиндранові і Білянці, де вів інструктаж.

Осінню 1969 р. з тих колективів зорганізував Репрезентаційний Художній Ансамбль "Лемковина". Того ж року одружився зі Стефанією Бортняк, родом зі зеленогірського воєводства, донькою вигнанців з Лемківщини.

У 1973 р. за підписання петиції до центральних влад його звільнили з роботи і він примушений обставинами вдруге покинути Лемківщину і замешкати в тестів на Західних Землях.

Не знайшовши роботи за професією у 1974 р. іде на роботу в

Гуті "Глогув" як "вимієніацз електрод", де і тяжко працював до осені 1976 р.

Вернувшись на Лемківщину до Білянки, ремонтує хату і кличе з заходу маму і брата а згодом свою родину. Через два роки не міг знайти жодної платної роботи. Помімо цього працював суспільно над відновленням "Лемковини". Врешті ГП УСКТ в січні 1980 заангажувало його на 1/2 етату і в травні 1980 р. "Лемковина" знов почала концертувати. Але ото з кінцем 1981 р. ГП УСКТ не відновило ангажу і щойно в січні 1982 р. прийняли його до роботи в Гмінному Осередку Культури в Горлицях, де вів духовий оркестр і інші колективи. Тепер увесь вільний час присвячував "Лемковині", яка концертувала в багатьох культурних осередках Польщі, брала участь в оглядах і фестивалях, провела художнє турне на Західних і Південних Землях Польщі.

В серпні 1983 р. під патронатом "Лемковини" спільно з Володиславом Грабаном і Петром Трохановським зорганізували в селі Чарна біля Устя Руського (Горлицького) Пленерів Варштати ансамблю під назвою "Лемківська Ватра". Тут Ярослава обрали "Лемком Року 1983". Імпреза набрала величезного розмаху а "Лемковина" патрунувала її через чергових 8 років і удосконалювала свій художній рівень. Оркестр "Лемковини" побільшився до 12 осіб а хор нараховував близько 50.

В травні 1985 в студію Краківської Філармонії нагнали першу пластинку "Лемковини".

На переломі вересня-жовтня 1987 р. "Лемковина" проводила з великим успіхом художнє турне по Америці і Канаді, даючи 25 концертів, здобуваючи високе признание і славу.

В 1988 р. "Лемковина" святкувала ювілей Хрещення Руси-України. Ярослав підготував для ювілею гімн "Молитва Володимира".

У 1989 р. "Лемковина" брала участь в XXXVI Святі Культури русинів-українців в Словаччині а в 1990 р. в І-му Фестивалі української діаспори "Громада" у Львові, де "Лемковина" стала одним з лавреатів-переможців.

В Польщі надійшли зміни державного порядку. Ярослава звільнили з роботи в Осередку Култури. Він підупав на здоров'ю і осінню того ж року був примушений перервати діяльність ансамблю. Півтора року

Ярослав Трохановський.

Фото В. Роспондек. Краків

DEFINIOVANIE DEMOKRACJI

Рзяду луду

Демократія може бути словом знайомим більшості, але є концепцією зле розуміною і зле уживаною в часах, киди зарувно тоталітарне режіми як і воіскове диктатури старали сія здобути собі популярність огулу попризлу приуващанню собі демократичних хасел. Однакзеш сила демократичної ідеї вивульовала рунівше в історії наїглубше і наїбардзеш порушажаче приувадлудзі волі і інтелекту: почавшуси од Периклеса в старозитних Атенач по Вацлава Гавла вешуспуочесної Чехословачії, од Декларачії Неіподлеглощі Томаса Джефферсона в 1776 року до остатніх прешмовіеі Андриєжа Сачарова в 1989 року.

Згодніе з дефініцією словника, демократія то "рзяду луду, в котрих владза наїуушша єст в рках луду і преш неїо безпосредніо луб преш вибранних прештауіаіі справована в системі волних виборів". Вешдлу Абрахама Лінолна, демократія то рзяд " луду справований преш луд і дла луду".

Волнощі і демократія сау чешуо уживане виміеніе, але те поїєчя не сау синонімамі. Демократія єст фактичнеш збіорем концепції і регулу о волнощі але склада сія рунівше зеш збіору практик і процедур, котріе уксшауовали сія на drodze длуїєї і крешей історії. Кротоко мовіаю, демократія єст інституціоналізацією волнощі. З тешо взугледу можливе єст зідентифікованіе подданих пробіе

чзасу подстав конститучійного рзяду, прав чзловієка, рунівшеі вобеш права, котріе кідше спуочешнество муси посіадачу, абу могло называчу сія демократичнеш.

Демократіє дієла сія на дві подставовіе категоріє: безпосредніа і прештауіаіієскя. В прешпаду демократії безпосредніх, вшзшчсі оуіауеліе, без посреднієства вибранних луб взуначззззх урешдніків, мога учештнієчш в подеїмованіу деєзії публієчнх. Таіє систем єст очевішєіє практиєчнш тілько в прешпаду маієчх груп лудзі – в спуочешнощіах, рашах племієня, луб в локальной єдностєє звязків заводоуых, гдзеш чзлонковіе мога збієрачу сія в єдней сали абу рзпатрывачу справу і подеїмовачу деєзіїє дрогау угоды луб вїєкшзззшіау глосів. Старозитнеш Атеном, перешей демократії швіауа, удачу сія утрывачу демократіє безпосредніа на згромадзешіу, котріе могло лієчш наву до 5000 і 6000 осіб – бує може маіємаінау лієчзеш осіб, котра може фієчзешне збієрачу сія в єднеш місєєсу і безпосредніо обрadowaчу.

Вспуочесне спуочешнество, в звязку зеш своїм рзмієрем і зложззшіау, не дає вїєє рзможлівосіє впрувадзешя демократії безпосреднієї. Навеш в пууночновшчодніх реїонах Станів Зїєднзчзззх, гдзеш зешраніє міаієєєчззеша Нової Англії єст ушвієчзззюнау традїєєю, вїєкшзззшіау єст збуєт лієчзеша, абу вшзшчсі мієшчзззєау моглї

збієрачу сія в єднеш місєєсу і глосовачу безпосредніо в справах, котріе мага впулу на ієє жзєіє.

Дзїсїаї наїєчешієї спуєчзззюнау формау демократії, зарувно в міаієєєчззш лієчзззш 50000 мієшчзззєів як і в народзеш лієчзззш 50 міліонів оуіауеліє, єст демократія прештауіаіієскя, в котреш оуіауеліє вїєєрагау урешдніків уповазнізззх до подеїмованія деєзії полієчзззх, формулованія прав, кїєрованія програмамі дла добра публієчнєго. В іменіу луду, тачі урешднієі мога рзззззачу зложзззєє справу публієчнє в прешмїєшлани і систематичнш спуосб, єо вшмага посшвієчзззєня чзасу і енергії і єст чешуо неіпрактиєчнє в прешпаду значнєї вїєкшзззшіау оуіауеліє.

Способы, в котрих тачі урешднієі сау вїєєєрані, мога сія засаднієчззш рзззшч. На шчзєбу народзеш на прїєчзззл праводауєі мога бує вїєєєрані в округах, з котрих кідш вїєєєра єднєго прештауіаііє. Альтернативнєі, в системі пропорціонального прештауіаіієства, кідша партіа полієчзззш єст репрезентована в уставидауєстві пропорціоналіє до процешів вшзшчзззх глосів в скали народзеш. Пропорціоналіє і локальнє вїєєєрї мога одзвїєрєдїєлачу таіє народзеш моделі луб теш мога вїєєєрачу своїх прештауіаіієі в мнїєї формальнш спуосб, преш єднотїєшлнєсч групї замїаіє

безуспїшно шукав роботи, врешті в квітні 1993 р. його прийняли до роботи на Ія2 етату в Воевідському Осередку Культури в Новім Санчі. Він вже на початку того року зорганізував новий молодіжний ансамбль і відновив діяльність "Лемковини", але... радїєш не тривала довго, бо з початком 1994 р. йому не відновили "ангажу" і він залишився "на ледї".

В червні 1994 р. Ярослав шє дальше безуспїшно шукав роботи і невідомо, як довго єє шє буєє тривати.

Помімо єзого не перервав праці з ансамблем, бо "збуриєи дашєє можна дуже скоро, але одбудовати труднїше".

В 1994 році приходят ювілєї:

- 35 років його діяльності на ниві культури і інструкторськїєї праці,
- 25 років діяльності "Лемковини",
- 25 літтья – "срібний ювілєї" –

пудружого жїттья.

В доробку Ярослава ок. 200 записів і обробок лемківських, українських, польських і інших пісень:

– на мішаний хор "а цапелла" і з супроводом оркестру, квартетї, трїю, дуєтї і інші,

– композиції:

– до слів І. Русенка: "На Лемковині" і "Глянь Боже оком на Лемковину" (Молїтва-гімн),

– "Молїтва Володїєміра" – гімн на чештє 1000-літтья хрещення Русї-України,

– музику до п'єси І. Русенка "Вертеп в Карпатах" і до слів І. Русенка "Лемкі" – на мішаний хор і оркестр,

– лемківський весільний марш – на камерний оркестр і багато інших.

Ярослав сам і з "Лемковїноу" наїрали кїєлкадєєш авїдїїєі в радїю і телебаченні. Також наїрали двї пластїнкї і 4 касетї. Підгшвля-

юєшя дальші. Він автор багатїох дописів до "Нашого Слова" (Лемківськїє Сторїнкї) і іношї прешї. З нїм пршвїєі багато рзззмов-їнтрв'ю.

Ярослав бує нагородзешїї:

– дипломом за рзззвїєєєня култьурї сєред суспїєства лїубїєського повїту і іношїми,

– трїєкратно нагородами Дїєєєєєра Відділу Культури і Містєєєєєства в Новім Санчі "за особлівїє успіхї в рзззвїєєєні култьурї на теренї новосандєєєського воевідства,

– медаллю 15-літтья УСКТ,

– відзнакою заслуженого дієєє култьурї.

Дружина Стефанія – відома лемківськя поєєтка. В нїх єєєєєєє дієєєі: Славомир, Лїдія, Богдан, Мірослав.

Побажаїмо Ярославовї і його рїдїм довгїх літ в доброму здоров'ю дла добра нашої лемківськїєї култьурї.

О. Маслєї

выборów. Bez względu na metodę, urzędnicy państwowi w demokracji przedstawicielskiej piastują urząd w imieniu ludu i są odpowiedzialni przed ludem za swoje postępowanie.

Рządy większości i prawa mniejszości

Wszystkie demokracje są systemami, w których obywatele wolno podejmują decyzje polityczne zgodnie z rządami większości. Jednakże rządy większości niekoniecznie są demokratyczne: nikt na przykład, nie nazwie równym lub sprawiedliwym, takiego systemu, który pozwoli 51 procentom ludności gnębić pozostałe 49 procent w imieniu większości. W demokratycznym społeczeństwie rządy większości muszą iść w parze z gwarancjami indywidualnych praw człowieka, które z kolei służą obronie praw mniejszości etnicznych, religijnych, politycznych lub po prostu grupy, która przegrała debaty nad kontrowersyjnymi kwestiami ustawodawczymi. Prawa mniejszości nie zależą od dobrej woli większości i nie mogą być usunięte większością głosów. Prawa mniejszości są chronione, ponieważ demokratyczne prawa i instytucje bronią praw wszystkich obywateli.

Diane Ravitch, naukowiec, autorka, obecnie zastępca sekretarza oświaty Sta-

nów Zjednoczonych, przygotowała pracę na seminarium na temat edukacji w Polsce: "Kiedy przedstawicielska demokracja funkcjonuje zgodnie z konstytucją, która ogranicza prawa rządu i gwarantuje podstawowe prawa wszystkim obywatelom, forma ta jest demokracją konstytucyjną. W takim społeczeństwie większość rządzi a prawa mniejszości są chronione przez prawo oraz poprzez instytucjonalizację prawa".

Czynniki te definiują podstawowe elementy wszystkich współczesnych demokracji, bez względu na różnice historyczne, kulturowe i gospodarcze. Pomimo olbrzymich różnic między narodami i społeczeństwami, zasadnicze elementy konstytucyjnej władzy – rządy większości idące w parze z prawami jednostki i mniejszości, jak również przepisy prawne – widzimy w Kanadzie, Kostaryce, Francji i Botswanie, Japonii i Indiach.

Demokratyczne społeczeństwo

Demokracja to więcej niż zbiór konstytucyjnych przepisów i procedur, które definiują funkcjonowanie władzy. W demokracji władza jest tylko jednym z elementów składających się na społeczną sieć wielu instytucji partii politycznych, organizacji i stowarzyszeń. Różnorodność ta zwana jest pluralizmem: zakłada ona, że taka duża liczba zorganizowanych grup i instytucji w demokratycznym społeczeństwie nie jest uzależniona od rządu w

zakresie swojego istnienia, słuszności czy autorytetu.

Tysiące prywatnych organizacji funkcjonują w demokratycznym społeczeństwie, niektóre na szczeblu lokalnym, a niektóre na ogólnonarodowym. Wiele z nich pełni funkcję mediacyjną pomiędzy jednostkami a kompleksowymi instytucjami społecznymi i rządowymi, których są częścią, spełniając role nie należące do rządu i oferując jednostkom możliwości korzystania ze swoich praw i obowiązków jako obywatelom demokracji.

Grupy te reprezentują interesy swoich członków w różny sposób – przez popieranie kandydatów do urzędów publicznych, debatowanie nad sprawami oraz próbami wpływania na decyzje polityczne. Poprzez takie grupy, jednostki mają możliwość znaczącego uczestnictwa zarówno w rządzie jak i we własnych społecznościach. Przykładów jest wiele i są różnorodne: organizacje charytatywne i kościoły, grupy środowiskowe, stowarzyszenia gospodarcze i związki zawodowe. W autorytarnym społeczeństwie praktycznie wszystkie takie organizacje były kontrolowane, licencjonowane, obserwowane lub w inny sposób rozliczane przez rząd. W demokracji uprawnienia władzy są przez prawo jasno zdefiniowane i ostro ograniczone. W rezultacie, organizacje prywatne są wolne od kontroli władzy; przeciwnie, wiele z nich wywiera nacisk na rząd i stara się rozliczać go z jego działalności. Inne grupy, zajmujące się sztuką, praktykowaniem wiary religijnej, pracą naukową lub innymi zainteresowaniami, mogą ograniczyć kontakty z rządem lub w ogóle ich nie mieć.

W tak zagospodarowanym, prywatnym państwie społeczeństwa demokratycznego, obywatele mogą odkrywać możliwości wolności i obowiązków samorządów – nie uciskani przez potencjalnie ciężką rękę państwa.

Filary demokracji

- suwerenność ludzi
- władza bazująca na poparciu rządzonych
- rządy większości
- prawa mniejszości
- zagwarantowanie podstawowych praw człowieka
- wolne i równe wybory
- równość w obliczu prawa
- prawidłowe procesy sądowe
- konstytucyjne ograniczenia władzy
- społeczny, gospodarczy i polityczny pluralizm
- wartości, takie jak tolerancja, pragmatyzm, współpraca i kompromis.

Publikujemy za: "Czym jest demokracja?", United States Information Agency, grudzień 1991.

СПРОСТУВАННЯ

В 4 (7) числі "Ватри" – жовтень 1994 трапилися нам прикрі помилки.

Важніші з них між іншими:

1) в статті: "До 60-ліття "Нашого Лемка" " на сторони 15-й в підписі надруковано "Петро Сороканич", повинно бути: ПЕТРО СМЕРЕКАНИЧ,

2) в статті: "Політика польонізації лемків" на сторони 26-й надруковано: "Читайме тото іщи раз в році 1944 – думайме!" повинно бути: "Читайме тото іщи раз в році 1994 – думайме!",

3) на сторони 35-й внизу надруковано: "Пояснення до Графіки на останній сторінці." – повинно бути: "Пояснення до графіки Василя Мадзеляна "Явожно", що на останній сторінці."

4) в статті: "Воєнні та післявоєнні драматичні переживання Петра Лиса..." на стор. 18-й підпис під знімком має бути: "рік 1945" а не "1944"; а місяць: "лютий" а не "листопад";

прізвище: "Петро Коліско" має бути поправно записане: "Петро Коліско",

5) в статті: "Покликати до дій організацію депортованих...":

а) з причин браку повної інформації не написано – за свідченням п. Івана Фуджак – що автором згаданого в статті проекту статуту згаданої організації був іменно п. Іван Фуджак, що мав зголосити його на засіданні Президії ГУ ОЛ. Президія ГУ ОЛ поклікала "Комісію покривджених у акції "Вісла" ", яку очолював п. С. Гладик.

б) Головою Головної Ревізійної Комісії після I-го з'їзду ОЛ був п. Степан Дзямба, а п. Михайло Донський був членом Головної Ревізійної Комісії ОЛ.

Редакція "Ватри" просить о пробачення Авторів, названі Особи та Читачів за помилки та неточності.

ОБ'ЯВЛЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ НА ГОРІ ЯВІР ТА ПЕРЕБІГ ТРАГЕДІЙ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

На обкладинці зображена перша поява надприродного та чудесного Небесного Світила чи радше Небесної Ясини. Та Небесна Ясина перше явилася трьом жінкам: Фірії Дем'янчик, Теодозії Дем'янчик і дівчаті Марії Гавлік, які поверталися з відпусту з місцевості Бардийов чи Гвболтов, що на Словеччині, та складали молитву подяки по щасливім перекроєнні тої ризикованої державної границі. Такі переходи відбувалися завжди у нічну пору.

Це Надприродне Чудо являлося відтоді і багатьом іншим людем, аж поки нарешті у Пречудовому Світлі появилася і сама Мати Божя Пречиста Діва Мирія.

Автор

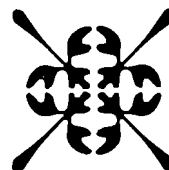
На минулорічній XII "Лемківській Ватрі" в липні 1994 р. в Ждині в пресовому кіоску продавали книжку "Об'явлення Пречистої Диви на Горі Явір..." авторства Стефана Курило, уродженця Висови, що проживає в Сполучених Штатах Америки.

Автор дуже цікаво розповідає про ці небуденні події, що порушили передвоєнну Лемківщину і не тільки.

До цих подій причетний в якійсь мірі і я. Весною 1926 (1925) р. мене – малу, смертельно хвору дитину – несли мої Мама на своїх руках – з Полян (коло Криниці) через Снітницю, Ставишу, Ганчову до Висови і назад – і... вимолили ласку мого оздоровлення.

Читачам "Ватри" пропонуємо обкладинку книжки та пояснення її автора.

Михайло
Ковальський

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa

DOKUMENT SPOTKANIA KOPENHASKIEGO KONFERENCJI W SPRAWIE LUDZKIEGO WYMIARU KBWE, KOPENHAGA

Rozdział IV (dotyczący mniejszości narodowych)

(30) Państwa uczestniczące uznają, że kwestie dotyczące mniejszości narodowych można zadowalająco rozstrzygnąć jedynie w demokratycznych strukturach politycznych opartych na praworządności, z funkcjonującym niezawisłym sądownictwem. Struktury te gwarantują pełne poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności, równouprawnienie i równy status dla wszystkich obywateli, swobodne wyrażanie ich wszystkich słuszych interesów i dążeń, pluralizm polityczny, społeczną tolerancję oraz wykonywanie przepisów prawa, które skutecznie powstrzymują nadużywanie władzy przez rząd.

Uznają także ważną rolę organizacji pozarządowych, w tym partii politycznych, zawodowych organizacji na rzecz praw człowieka i grup religijnych, w krzewieniu tolerancji, różnorodności kulturalnej oraz w rozwiązywaniu kwestii dotyczących mniejszości narodowych.

Ponadto potwierdzają, że poszanowanie praw osób należących do mniejszości narodowych jako części powszechnie uznawanych praw człowieka jest istotnym czynnikiem pokoju, sprawiedliwości, stabilności i demokracji w Państwach uczestniczących.

(31) Osoby należące do mniejszości narodowych mają prawo do pełnego i skutecznego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności bez jakiejkolwiek dyskryminacji i w warunkach pełnej równości wobec prawa.

Państwa uczestniczące podejmą, tam gdzie to niezbędne, specjalne środki w celu zapewnienia osobom należącym do mniejszości narodowych pełnej równości z innymi obywatelami w korzystaniu z praw człowieka i podstawowych wolności.

(32) Przynależność do mniejszości narodowej jest sprawą indywidualnego wyboru osoby. Z dokonania takiego wyboru nie może wynikać żadne upośledzenie.

Osoby należące do mniejszości narodowych mają prawo swobodnego wyrażania, zachowania i rozwijania swej tożsamości etnicznej, kulturalnej, językowej lub religijnej oraz utrzymania i rozwijania swej kultury we wszystkich jej aspektach, bez jakichkolwiek prób asymilacji wbrew ich woli. W szczególności mają one prawo:

(32.1) – swobodnego posługiwania się swoim językiem ojczystym w życiu prywatnym i publicznym;

(32.2) – zakładania i utrzymywania własnych instytucji, organizacji lub stowarzyszeń oświatowych, kulturalnych i religijnych, które mogą ubiegać się o dobrowolne wkłady finansowe i inne, jak również o pomoc państwową, zgodnie z ustawodawstwem krajowym;

(32.3) – wyznawania i praktykowania swej religii, w tym nabywania, posiadania i wykorzystywania materiałów religijnych, oraz prowadzenia oświatowej działalności religijnej w swym języku ojczystym;

(32.4) – ustanawiania i utrzymywania niezakłóconych kontaktów między sobą w obrębie swego kraju, jak również kontaktów poprzez granice z obywatelami innych państw, z którymi łączą ich wspólne pochodzenie etniczne lub narodowe, dziedzictwo kulturalne lub przekonania religijne;

(32.5) – dostępu do informacji w swym języku ojczystym i jej rozpowszechnianiu i wymiany;

(32.6) – zakładania i utrzymywania organizacji lub stowarzyszeń w obrębie swego kraju oraz uczestniczenia w międzynarodowych organizacjach pozarządowych;

Osoby należące do mniejszości narodowych mogą korzystać ze swych praw indywidualnie, jak też wspólnie z innymi członkami swej grupy. Dla osoby należącej do mniejszości narodowej nie może wynikać żadne upośledzenie z powodu korzystania lub niekorzystania z jakiegokolwiek z tych praw.

(33) Państwa uczestniczące będą chroniły tożsamość etniczną, kulturalną, językową i religijną mniejszości narodowych na swym terytorium i tworzyły warunki do umacniania tej tożsamości. Będą one podejmować niezbędne środki w tym kierunku po nabytej konsultacji, łącznie z kontaktami z organizacjami lub stowarzyszeniami tych mniejszości, zgodnie z procedurą podejmowania decyzji każdego z państw.

Wszelkie takie środki będą zgodne z zasadami równości i niedyskryminacji w stosunku do pozostałych obywateli zainteresowanego Państwa uczestniczącego.

(34) Państwa uczestniczące, mimo konieczności uczenia oficjalnego języka, lub języków zainteresowanego państwa, będą dążyć do zapewnienia osobom należącym do mniejszości narodowych odpowiednich możliwości nauczania ich języka ojczystego lub w ich języku ojczystym, jak również, tam gdzie to możliwe i konieczne, posługiwania się nim wobec władz publicznych zgodnie z odpowiednim ustawodawstwem krajowym.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ
В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

VEL'VYSLANECTVO UKRAJINY
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Radvanské ul., č. 35, Bratislava

Секретареві Головної Управи
Об'єднання лемків
пану інж. Петру Шафрану

Шановний пане Шафран!

Дякую Вам за запрошення мене для участі у засіданні президії Європейської федерації лемків та у другому з "Ізді ОЛ. Думаю, що ці події стануть важливим кроком у суспільно-політичному і культурному житті Об'єднання лемків в Польщі.

На жаль, у зв'язку з службовою необхідністю у ці дні я буду в Києві, а тому не зможу взяти участі у цих важливих заходах.

Бажаю Вам здоров'я, успіхів і злагоди у праці на благо нашої загальної справи.

З повагою

Посол

П.Сардачук

W związku z nauczaniem historii i kultury w placówkach oświatowych, uwzględnią one także historię i kulturę mniejszości narodowych.

(35) Państwa uczestniczące będą szanować prawo osób należących do mniejszości narodowych do skutecznego uczestnictwa w sprawach publicznych, łącznie z udziałem w sprawach dotyczących ochrony i popierania tożsamości tych mniejszości.

Państwa uczestniczące przyjmują do wiadomości wysiłki podejmowane dla ochrony i tworzenia warunków do umacniania tożsamości etnicznej, kulturalnej, językowej i religijnej niektórych mniejszości narodowych poprzez ustanawianie – jako jeden z możliwych środków osiągnięcia tych celów – odpowiednich lokalnych lub autonomicznych administracji odpowiadających specyficznym uwarunkowaniom historycznym i terytorialnym tych mniejszości i zgodnych z polityką zainteresowanego państwa.

(36) Państwa uczestniczące uznają szczególne znaczenie wzrostu konstruktywnej współpracy między nimi w kwestiach dotyczących mniejszości narodowych. Współpraca ta zmierza do popierania wzajemnego zrozumienia i zaufania, przyjaznych i dobrosąsiedzkich stosunków, międzynarodowego pokoju, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

Każde państwo uczestniczące będzie sprzyjać klimatowi wzajemnego poszanowania, zrozumienia, współpracy i solidarności wśród wszystkich ludzi żyjących na jego terytorium, bez różnic ze względu na pochodzenie etniczne lub narodowe albo religię, oraz będzie zachęcać do rozwiązywania problemów poprzez dialog oparty na zasadach rządu prawa.

(37) Żadnego z tych zobowiązań nie można interpretować jako pociągającego za sobą prawo do angażowania się w jakąkolwiek działalność lub prowadzenia jakichkolwiek działań wbrew celom i zasadom Karty Narodów Zjednoczonych, innym zobowiązaniom wynikającym z prawa międzynarodowego lub postanowieniom Aktu Końcowego, łącznie z zasadą integralności terytorialnej państw.

(38) Państwa uczestniczące w swych wysiłkach mających na celu ochronę i popieranie praw osób należących do mniejszości narodowych będą w pełni szanować swe zobowiązania wynikające z istniejącej konwencji praw człowieka i innych odpowiednich dokumentów międzynarodowych oraz, jeżeli dotąd tego nie uczyniły, rozpatrzą przystąpienie do stosownych konwencji, łącznie z konwencjami zapewniającymi prawo do wnoszenia skarg przez jednostki.

(39) Państwa uczestniczące będą ściśle współpracować w odpowiednich organizacjach międzynarodowych, do których należą, łącznie z Organizacją Narodów Zjednoczonych i, gdy to właściwe, Radą Europy, mając na uwadze ich bieżącą pracę w odniesieniu do kwestii dotyczących mniejszości narodowych.

Rozważą one zwołanie spotkania ekspertów w celu wszechstronnego omówienia kwestii mniejszości narodowych.

(40) Państwa uczestniczące wyraźnie i jednoznacznie potępiają totalitaryzm, nienawiść rasową i etniczną, antysemityzm, ksenofobię i dyskryminację wobec kogokolwiek, jak również prześladowania z powodów religijnych i ideologicznych. W związku z tym uznają także szczególne problemy Cyganów.

Deklarują one swój zdecydowany zamiar wzmocnienia wysiłków w zwalczaniu tych zjawisk we wszystkich ich formach i dlatego:

(40.1) – będą podejmować skuteczne środki, łącznie z uchwaleniem, zgodnie ze swoimi ustrojami konstytucyjnymi i

zobowiązaniami międzynarodowymi, takich ustaw, jakie mogą się okazać niezbędne, w celu zapewnienia ochrony przed wszelkimi aktami stanowiącymi podżeganie do przemocy wobec osób lub grup, opartymi na dyskryminacji narodowej, rasowej, etnicznej lub religijnej, wrogości lub nienawiści, łącznie z antysemityzmem;

(40.2) – zobowiążą się do podjęcia odpowiednich i wspólnych środków dla ochrony osób lub grup, które mogą stać się przedmiotem gróźb lub ataków dyskryminacji, nienawiści, lub przemocy z powodu swojej tożsamości rasowej, etnicznej, kulturalnej, językowej lub religijnej oraz do ochrony ich własności;

(40.3) – podejmą skuteczne środki, zgodnie ze swym ustrojem konstytucyjnym, na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, dla umacniania zrozumienia i tolerancji, szczególnie w dziedzinie oświaty, kultury i informacji;

(40.4) – będą dążyć do zapewnienia, by w polityce oświatowej szczególną uwagę zwrócono na problem uprzedzeń rasowych i nienawiści oraz na pogłębianie szacunku dla innych cywilizacji i kultur;

(40.5) – uznają prawo jednostki do skutecznych środków ochrony prawnej oraz będą dążyć do uznania, zgodnie z ustawodawstwem krajowym, prawa zainteresowanych osób i grup do inicjowania i wspierania skarg na akty dyskryminacji, łącznie z aktami rasizmu i ksenofobii;

(40.6) – rozważą przystąpienie, jeżeli dotąd tego nie uczyniły, do międzynarodowych dokumentów, w których zajęto się problemem dyskryminacji, oraz zapewnią pełne stosowanie się do zobowiązań w nich zawartych, łącznie z tymi, które dotyczą składania okresowych sprawozdań;

(40.7) – rozważą także zaakceptowanie tych międzynarodowych mechanizmów, które pozwalają państwom i jednostkom na przekazywanie ważnych informacji dotyczących dyskryminacji ciałom międzynarodowym...

Jeżeli zdaniem Państwa w Polsce są naruszane prawa człowieka w rozumieniu rozdziału IV (czwartego) Dokumentu Spotkania Kopenhaskiego Konferencji w Sprawie Ludzkiego Wymiaru KBWE – prosimy o ich podanie, odnosząc się do poszczególnych punktów rozdziału.

Naruszenie praw może następować wskutek złego ustawodawstwa, jego braku, postawy urzędnika czy też innych przyczyn.

Pisać należy zwięźle, w sposób wyważony. Pierwsza część opracowania zawierać winna tezy Państwa w tym zakresie. Część drugą stanowią mają dokumenty potwierdzające niezbicie i jednoznacznie słuszność (prawdziwość) sformułowanych wcześniej tez (zarzutów iż prawa są naruszane). Mogą to być dokumenty urzędowe albo oświadczenie pokrzywdzonych, poszkodowanych lub świadków takich wydarzeń czy okoliczności.

Oświadczenie zawierać powinno dane jego autora (imię, nazwisko, adres miejsca zamieszkania), datę, miejscowość spisania oświadczenia. Powinno ono możliwie najściślej określać okoliczności, czas i miejsce opisywanego faktu.

Осіню 1994 року помер Іван Павелчак довголітній суспільний діяч лемківської культури, голова гуртка УСКТ а останньо ОЛ, в Грабі, член ГУ ОЛ. Народився 1928 року в Грабі. Був виселений і повернув з вигнання в рідне село де господарював.

14 жовтня тр одсвяткувано празники – кермеши в кількох церквах Лемківщини.

– В каплиці на горі Явір, де в 1926 році обявилася Мати Божа жінці Фірії Демянчик. о. декан В. Канюк відправив святкови богослуження.

– В Рихвалді (тепер Овчари) парох Криниць о. С. Муха відправив святочни богослуження з участю інших священиків і вірних.

– В Волівці кермешови богослу-

співочий гурток "Черчик" з Криниць і співочий колектив зо Словаччини.

30.10.1994 р. в Гладішові В. Шлянта і С. Гладик спіткалися з радним Гміни Устя на Сеймик в Новим Санчи. Усталено спітканя керивництва ОЛ з головою Воєвідського сеймику в Новим Санчі п. Пашек.

30 жовтня – Польська Телевізія – другий центральний програм, накрутила фільм о лемківських лісах під назвом: "Реприватизація по Польску". З екіпом ТЧ спіткалися члени керивництва ОЛ: В. Шлянта, С. Гладик, П. Шафран і О. Маслей.

5 листопада – закінчено звітно-виборчу кампанію в гуртках ОЛ. Як останні збори гуртка одбилися

09.11.1974). По Службі Божі одправлено Панахиду і зложено букет квітів до пам'ятника на гробниці Я. Дудри. В тим брали участь члени ГУ ОЛ: В. Шлянта, С. Гладик, П. Шафран і головний редактор "Ватри" М. Ковальський.

13.11.1994 р. в Гожові проходили "II Spotkania z Kulturą Łemkowską". В Окружному музеї відкрили виставу "Łemków cho-ruhuw i hunie" (тривала до 10-го грудня) а також проходив в театрі концерт з участю ансамблів: "Шарішан", "Верховина", "Кичера", "Хвилина".

14.11 1994 р. Храмове свято в Біхнарці. Св. Літургію одправив парох Ханчови о. декан В. Канюк.

17.11.1994 р. – Радіо РМФ – ФМ Ясло награло розмову з головою ОЛ – Васильом Шлянтом, котру пізніше подано по радію.

18.11.1994 р. проведено розмову з воєвідським консерватором пам'яток в Новим Санчи п. Левчуком. Розмавляв з-к голови ОЛ Стефан Гладик. Обговорено проблеми і можливости захованя та консервації старих цминтарів з першої війни світової.

18.11 1994 р. з-к голови ОЛ – С. Гладик одбив спітканя з головою воєвідського Сеймику самоуправи в Новим Санчи. п. Пашеком.

21.11.1994 р. храмове свято в Висові. Святочни богослуженя одправив с. В. Канюк.

27.11. тр. – перше засідання Президії ГУ ОЛ в Ганчови. Остаточно упорядковано писма висилани до Влад од Президії СФЛ і Другого зїзду ОЛ. Обговорено підготовку до ватряних зборів – "ВАТРА '95".

28.11. тр. В Кракові проведено другу конференцію в справі пам'яток з першої світової війни. В конференції брав участь В. Шлянта.

30 листопада тр. голова ОЛ В. Шлянта брав участь в стрічі з представниками Верховной Ради України. Зустріч одбилася в Українській Амбасаді в Варшаві.

3 грудня 1994 р. одбилися засіданя ГР ОУП. В на раді брав участь з-к голови ОЛ Стефан Гладик.

П. Шафран

ЛЕМКІВСЬКА ХРОНІКА

ження одправил парох з Бортного.

– В Ждині празнични одправи провадив парох з Гладішова.

– В Бехерові по словацкій стороні за кордоном на кермеш пришли в гості люде з Конечной, Ждині і Гладішова.

На 16 жовтня в тим році перенесено з 14 храмови торжества в Білянці. Архиерейску Службу Божу очолив Владика Кир Іван Мартиняк з Перемишля.

18.10.1994 р. Президія ГУ ОЛ обговорила на зборах приготування до Першого засідання Президії СФЛ і другого зїзду ОЛ.

28 жовтня в Устю і Панкній, в день св. Параскевії одбилися празнични святкування з участю Перемиського грекокатолицького Владики Кир Івана Мартиняка і більшої кількості священиків та вірних.

В днях 29–30 жовтня, Рада лемківського музею в Зиндранові організувала "Другу лемківську осінь". 29.10 тр в Бортним виступили лемківські творці поезії зо своїм доробком. Була також виставка образів художного маляра Теодора Кузяка. На тоту подію прийшло дуже мало людей. Чом?

30.10.1994 в Гладішові показано виставу графіки Василя Мадзеляна. Виступили з концертом:

в Ждині. Гурток нараховує 31 членів. До того дня не вибрано делегатів з гуртків ОЛ Лігниць і Бортного. Об'єднання лемків побільшилося: з 26 до 32 гуртки і з 438 до 603 членів.

08.11.1994 р. проведено 58 збори Президії ГУ ОЛ як остаттні в тій каденції. Схвалено технічний план проведення Першого засідання Президії СФЛ і зїзду ОЛ.

08.11.1994 р. – одбилося останє засідання пленарне ГУ ОЛ, на котрим схвалено звіт з трирічної праці Президії ГУ ОЛ.

10–11 листопада тр проходили збори Президії СФЛ у Горлицях, на котрих були присутні члени Президії СФЛ: з України. Словаччини і Польши в комплеті, з США: І. Гвозда – голова, М. Дупляк, з-к голови і С. Гованський – секретар, з Канади було брак члена Президії СФЛ.

12 листопада, проведено Другий зїзд Об'єднання лемків. На зїзд в гуртках ОЛ вибрано 56 делегатів. Пришло 46, яки брали активну участь в обрадах. Схвалено ряд постанов та листів до Влад.

13.11.1994 р. Декан о. Юліян Кравецький одправив в лосянській церкви Службу Божу за упокій души бп. народного поети, лосяна Якова Дудри (03.11.1894 –

ЗВІТНО-ВИБОРЧИ ЗБОРИ

в гуртках Об'єднання лемків перед Другим зїздом

1. 10 мая 1994 р. проведено звітно-виборчі збори в гуртках ОЛ в Яслі. Гурток має 7 членів. Головом гуртка та делегатом на другий зїзд вибрано Івана Фуджака. Секретаром – Петра Басалигу і скарбником – Єву Косарович.

2. 25 мая тр: збори гуртка в Грабі, до котрого належит 6 членів. Головом гуртка зостав Іван Косарович з Ясла. Секретар – Ірина Павелчак, скарбник – Дмитро Сим а делегат на зїзд Іван Сим.

3. 7 липня: збори 16 членного гуртка в Вільхівці. Голова гуртка – Миколай Габло, секретар – Іван Буряк, скарбник – Миколай Моряк. Контрольна комісія: голова Іван Габло, секретар – Іван Торопило, член – Володимир Романчак. Делегати на зїзд: Миколай Габло і Іван Торопило.

4. 11 серпня: збори гуртка в Новим Санчи. До гуртка належит 11 членів. Голова гуртка Марко Гиба, секретар – Ярослава Салей, скарбник – Володимир Юрць. Делегат на зїзд – Ярослава Салей. Присутний на зборах Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

5. 28 серпня: збори новозаснованого гуртка, 15 членного в Волові. Голова гуртка – Муколай Єдинак, секретар – Стефан Ставиский, скарбник – Стефанія Пупчик, делегат на зїзд – Олександр Єдинак. Присутний на зборах Левко Галь – член ГУ ОЛ.

6. 4 вересня: збори 17 членного гуртка в Ребетові. Голова гуртка – Петро Пупчик, секретар – Володимир Дзюбина, скарбник – Єва Пупчик. Контрольна комісія: Анна Квочко – голова, Анна Варян – секретар, Богдан Пупчик – член. Делегати на зїзд: Петро Пупчик і Олга Зендран. Присутний на зборах секретар ГУ ОЛ Петро Шафран.

7. 25 вересня: збори найчисленнішого гуртка 56 членного в Вроцлаво. Голова – Василь Шост, секретар – Левко Галь, з-к проф. Ростислав Жерелик, скарбник – Олександр Бубняк. Контрольна комісія: голова – Володимир Шуфляк, секретар – Михайло Скрипан, член – Вациль Посипанко. Делегати на зїзд: Ростислав Жерелик, Левко Галь, Василь Шост і Василь Посипанко.

8. 25 вересня: збори 9 членного гуртка в Гожові. Голова гуртка – Михайло Ковальський, секретар – Стефан Цапинський, скарбник – Петро Кромпашич. Делегат на зїзд – Михайло Ковальський.

9. 25 вересня: збори 51 членного гуртка в Лосю. Голова гуртка – Василь Шлянта с. Івана, з-к Стефан Гладик, секретар – Стефан Клапик, скарбник – Романа Фелікс. Комісія контрольна: Стефан Клапик с. Стефана – голова, Василь Шлянта с. Андрія – секретар, Михайло Рубич – член. Делегати на зїзд: Василь Шлянта с. Івана, Стефан Гладик, Стефан Клапик і Романа Фелікс. На зборах присутний Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

10. 25 вересня: збори 16 членного гуртка в Новиці. Голова гуртка – Андрій Карляк, секретар – Стефан Михняк, скарбник – Анна Ткач. Контрольна комісія: Роман Тилявський – голова, Петро Смеречняк – секретар, Розалія Галушак – член. Делегати на зїзд: Андрій Карляк і Роман Тилявський. На зборах присутний Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

11. 27 вересня: збори новозаложенного 7 членного гуртка в Конечні. Голова гуртка – Іван Ксенич, секретар – Стефан Суховацький, скарбник – Петро Гиба, делегат на зїзд – Стефан Суховацький. На зборах присутний Стефан Гладик – з-к голови ГУ ОЛ.

12. 30 вересня: збори гуртка в Полянах, до котрого

належит 5 членів. Голова гуртка Болеслав Баволяк, секретар – Станислав Мишковський, скарбник – Миколай Габчик. Делегат на зїзд Болеслав Баволяк.

13. 2 жовтня: збори гуртка в Зелений Горі. Гурток зосереджує 47 членів. Голова гуртка Андрій Підлипчак, секретар – Анна Беркут, скарбник – Євген Гижа, голова КК – Володимир Борсук, секретар – Марко Феш і член – Богдан Глива. Делегати на зїзд: Андрій Підлипчак, Володимир Борсук, Богдан Глива і Євген Гижа.

14. 2 жовтня: збори 22 членного гуртка в Гладішові. Голова гуртка Марія Семаница, секретар – Іван Цюрик, скарбник – Марія Криницка, голова КК – Іриней Скрипак, секретар – Анна Семаница, член – Богдан Ковальчик. Делегати на зїзд: Петро Вірхнянський і Іван Михалюк. На зборах присутні: др Володимир Мокляк і Петро Шафран – члени ГУ ОЛ.

15. жовтня: збори гуртка в Ганчові. Гурток нараховує 37 членів. Голова гуртка – Стефан Лукачин, секретар – др Володимир Мокляк, скарбник – Іван Дідик с. Григорія. Комісія контрольна: Адам Ридзанич – голова, Петро Шафран секретар, Іван Дідик с. Теодора – член. Делегати на зїзд: Володимир Мокляк, Стефан Лукачин і Петро Шафран.

16. 9 жовтня: збори гуртка в Зиндранові. Гурток має 10 членів. Голова гуртка Роман Гоч, секретар – Владислав Осух, скарбник – Владислав Ванца. Делегат на зїзд Роман Гоч. Присутні: В. Шлянта голова ГУ ОЛ і С. Гладик з-к голови ГУ.

17. 9 жовтня: збори в гуртку Зундранова-2. Голова гуртка – Михайло Губик, секретар – Анна Прозералік, скарбник – Іван Губик, делегат на зїзд – Анна Прозералік. Присутні: В. Шлянта і С. Гладик.

18. 9 жовтня: збори 13 членного гуртка в Хелмі, на Лігниччині. Голова гуртка Володимир Шафран, секретар – Михайло Шкарупський, скарбник – Богдан Кліш а делегат на зїзд Володимир Шафран.

19. 9 жовтня: збори новоутвореного, 10 численного гуртка в Устю. Голова гуртка – Александер Маслей, секретар – Іван Баницький, скарбник – Іван Палюх. Делегат на зїзд – Александер Маслей.

20. 16 жовтня: збори 10 членів гуртка в Воливі. Голова гуртка Михав Гутиряк, секретар – Стефан Коско, скарбник – Стефан Коско с. Стефана. Делегат на зїзд – Михав Гутиряк. Присутні на зборах: Михайло Ковальський – редактор "Ватри" і Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

21. 16 жовтня: збори в гуртку в Маластові, до котрого належат члени з Ропиці, Маластова і Панкной. Разом 32 особи. Голова гуртка – Дарій Пирч, з-к Андрій Клемаш, секретар – Іван Баюс, скарбник – Мирослав Ротко. Комісія Контрольна: Стефан Кулик – голова, Іван Шкурят – секретар, Анна Гойсак – член. Делегати на зїзд: Андрій Клемаш, Анна Гойсак і Іван Баюс. Присутні на зборах М. Ковальський і Петро Шафран.

22. 23 жовтня: збори 32 членного гуртка в Розділю, до котрого належат мешканці Бондарки, Розділя і Вапенного. Голова гуртка – Мирослав Галік, з-к Іван Юшак, секретар – Роман Клемаш, скарбник – Марія Тилявська. Контрольна комісія: Юрій Тхір – голова, Володимир Тилявський – секретар і Михайло Клапач – член. Делегати на зїзд: Юрій Тхір, Мирослав Галік і

Роман Клемаш. З членами гуртка їй спіткалися: В. Шлянта, С. Гладик, П. Шафран і М. Ковальський.

23. 23 жовтня: збори 17 членів гуртка в Горлицях. Голова гуртка – Андрій Сокач, секретар – Любомира Дзюбина, скарбник – Іванна Тирпак. Контрольна комісія: Петро Воргач – голова, Іван Пупчик – секретар, Іван Адамяк. Делегати на зїзд: Михайло Доньський і Андрій Сокач.

24. 23 жовтня: збори 18 членного гуртка в Перегримці. Голова Євген Дзядош, з-к Роман Коцур, секретар – Ярослав Дзядош, скарбник – Андрій Шведа. Голова КК Павло Шведа, секретар – Лариса Наладвій і член – Петро Серняк. Делегати на зїзд: Євген Дзядош і Роман Коцур.

25. 23 жовтня: збори гуртка в Кракові. Гурток числить 11 членів. Голова гуртка Михайло Шлянта, секретар – Петро Феціца, скарбник – Стефан Яцевич. Делегат на зїзд – Михайло Шлянта.

26. 23 жовтня: збори в гуртку 17 членним в Снітниці. Голова гуртка Василь Бортничак, секретар – Богдан Гамбаль, скарбник – Володимир Копистянський. Контрольна комісія: Анна Мерена – голова, секретар – Стефанія Бортничак, член – Іван Мерена. Делегати на зїзд: Василь Бортничак і Анна Мерена. Присутний на зборах Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ.

27. 30 жовтня: збори 6 членного гуртка в Квятоні. Голова гуртка – Дмитро Ридзанич, секретар Анна Гибей, скарбник Ярослава Ридзанич, делегат на зїзд – Митро Ридзанич. Присутні на зборах: В. Шлянта і С. Гладик.

28. 31 жовтня: збори 17 членного гуртка в Кункові. Голова гуртка – Іван Барна, секретар – Стефан Клапик, скарбник – Ірина Корба. Контрольна комісія: Роман Карляк – голова, Іван Гладик – секретар і Іван Барна (сеньор) – член. Делегати на зїзд: Іван Клапик і Роман Карляк. Присутні на зборах: Василь Шлянта і Стефан Гладик.

29. 5 листопад: збори гуртка в Ждині, котрий має 31 членів. Голова гуртка Петро Чухта, з-к Іван Кашак, секретар Стефан Дзямба, скарбник Петро Васуля. Контрольна комісія: Петро Кашак – голова, Петро Перун – секретар і Роман Чухта – член. Делегати на зїзд: Петро Чухта, Стефан Дзямба і Петро Васуля.

30. 6 листопад: збори 16 членного гуртка в Висові. Голова Гуртка Мелянія Федоршак, секретар – Петро Дошна, скарбник – Юлія Данч. Комісія контрольна: Стефан Семик – голова, секретар – Мирослав Симочко, член – Роман Холяк. Делегат на зїзд – Стефан Семик. Присутні на зборах: Петро Шафран – секретар ГУ ОЛ і др Володимир Мокляк – член ГУ ОЛ.

31. 6 листопад: збори гуртка в Лігниці, до которого належит 10 членів. Голова гуртка Богдан Пецушок, секретар Юрій Сташак, скарбник Олександра Омелян. Делегата на зїзд не вибрано.

32. 8 листопад: засновни збори 8 членного гуртка в Шпротаві. Голова гуртка Павло Шевчик, секретар Іван Гаврильчак, скарбник Еміліян Стремецький. Делегат на зїзд – Павло Шевчик.

33. Правління гуртка в Бортнім не провело звітно-виборчих зборів і не вибрало делегатів на зїзд. Гурток нараховує 16 членів. Голова гуртка Теодор Кузяк, з-к Андрій Горбаль с. Івана, секретар Надія Горбаль, скарбник Юліян Нецьо. Не вибрано Контрольної комісії.

Разом в гуртках вибрано на другий зїзд 56 делегатів. В обрадах зїзду брало участь 46 делегатів. Делегати за освітою: вища – 14, середня – 20, професійна – 7, початкова – 5. Делегати за віком: до 30 років – 7, від 31 до 50 років – 20, від 51 до 65 років – 16, понад 65 років – 3. Найбільше делегатів було рільників, далі вчителів і так працівників адміністрації, двоє студентів, один лікар вет.

До Об'єднання лемків належит 33 гуртки і 603 члени.

Петро Шафран
Секретар ГУ ОЛ

Вид на Попрад коло Верховні Великої (з матеріалів М. Зьролко)

"...З нами Бог, розуміте язици
І покарайтеся, яко з нами Бог..."
(З Утрени Різдва Христового)

КОЛЯДУВАННЯ

Чи ходили ви колись, ще в своїм дитинстві від хижи до хижи, від вікна до вікна і в тріо чи квартеті співали "Бог предвічний народився"?

Ясне кольорове світло вашої зв'язки, яку ви обертали, веселкою проникало через замерзлі шибки, за котрими маленькі діточки прохували округлі дзеркальця, щоб вам ліпше придивитись. Рогатий місячок і ясна зірка низенько світили з-над високої Черешні а вам здавалося, що там на білій Полянці, оточеній чорним лісом, в Ваньовій Колибі, народився маленький Ісусик-Бог, котрий все знає і бачить.

Напевно пам'ятаєте, як під вашими ногами скрипів іскрячий сніг, мороз щипав в уха, а вам було тепло-тепло в нових керпчиках і гуньці. Може носили ви від хижи до хижи тяжку вязанку ліщинових прутів—"шедраків" і тоді як котресь з газдів офірувало вам коляду – коритце вівса або гроші – ви таким щедряком легко вдарили його і голосно віншували: "На щастя на здоров'я, на тот Новий Рік". Ліщиновий прутик ви лишали газдови, котрий перед Йорданом робив з него хрестики і прибивав над кожними дверями своїй газдивки. Решту "шедраків" (їх було стільки, скільки пройшло груп колядників) заховував будучий пастух, котрий обов'язково мусів їх мати в перші дні пасіння аж до "Русаль".

Напевно не забули ви, як то вам учитель чи священник, дав вашій групі цілий блищачий 1 зл. за гарний спів котрого вони самі вас вчили. А може вони вибрали вас до більшої групи колядників, котра вже не вечером а по Службі Божій в другий або третій день Свят колядувала в селі і зібрані гроші офірували бідним сиротам десь у далекому місті.

На Лемківщині сезон колядування тривав від Великої Різдва Христового до Великої св. Йордану (Видохчи). Користали з того часу так шкільні діти, як і різні бідні люди, особливо лемківські цигани, котри своїм співом і музикою (коляди і щедрівки) звеселяли майже кожному лемківську хижку.

На самому кінці сезону "ходили по співанню" парубки, котрих вже не збув корцем вівса а треба було їм всипати до їх мішка цілу мірку 7–8 літрів. Зате їх спів був вже найкращий і чути його було далеко-далеко. Газда мусів тоді мати добре око на свій повний мішок, бо через маленьку неувагу парубки йому "крали" і не було на це найменшої скарги. За проданий овес, в м'ясниці, парубки наймали музикантів і робили загальну сільську забаву, на котру мав право прийти кожний житель села.

Якщо ви знаєте щось більше про колядування на Лемківщині, то обов'язково запишіть для нашого архіву, або усно передайте нашим внукам.

С. Мадзелян

Коментар до графіки Василя Мадзеляна "Колядування", що на останній сторінці.

Redaguje zespół: Piotr Szafran, Michał Kowalski (red. nacz.)
ul. Armii Ludowej 16/5
66-400 Gorzów Wlkp.
Wydaje: Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków,
ul. Hallera 20/19, 38-300 Gorlice.
Stanowisko Redakcji nie zawsze pokrywa się z poglądami autorów.
Pismo jest sponsorowane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

В 1994 р. минуло 100 років з дня народження Якова Дудри, лемківського поета, родом з Лосі в Горличчині

Карпатороси або українці

Ми карпаторусинами
Давно змєся назвали,
Бо над нами руски князі
Пред віками панували.
І в Карпатах наши отці
Та їх діди і прадіди
Тисяч років пережили
Ріжни гнєти, ріжни біді.
Гірську землю зме орали
І Карпати барз любили
Наши отці, наши мами
По-лемківски говорили.
Та і нас так по-лемківски
Той бесіди научили
Бо їх діди і прадіди
З таком мовом давно жили.

Давно нас так називали
Малороси і русини
Нас і тамтих наших братів
З той Богатої України
Але тото ім'я "русин"
То занадто престарєне
І на ім'я українєц
Новом назвом охрєшенє.

Назву русин носив народ
Котрий жнє над ріком Росса
І він присів нас славянів.
Як присідат землю роса.
І тот нарід запанував
Ту над нами славянами
Про то мєся називали
Під їх рядом русинами

Українці є свій нарід
З них не були князів сини
Про-то-ся їм не подобат
Називати "ми Русини" (русски сини).
Українці говорили
Своїм Українском мовом
А ми сой тіж своїм рідном
Материном і вітцєвом.

І хотяй ми свою мову
Мамє дакус прекручену
Але від той української
То лєм на крок оддалєну.
Та нич злого і дивного
Жє-ся мовом кус ріжнимє
Алє знамє, жє з єдного
Гнізда вшитки походимє.

Історія – річ велика
Премудра і пребогата
І хто не зна – то му повіст
Дє ма сєстру, дє ма брата.
І про-то ми вшитки лємки
Знамє, одкаль походимє
І в ту страну свої очі
Смїло-бєстро всі звєрнимє.

І до тих-ся признавамє
До котрих ми право мамє
Тогди всі як здільний ученє
Свій екзамєн добри здамє.
Язика українського
Най учатся наши діти
Щоби-ся од своїх братів
Українців не ріжнити.

А хто повіст, жє він лємко
А не жодєн українєц
То він кладє на голову
Своїм дітям з терня вінєц
Українцьом не хєє бити
Він русинном себе чуг
А пізнійше з том рускостьом
Дє чужих-ся приліплює.

Бє малой Руси юж нєма
Ани той Карпатской Руси
Про-то тота Закарпатска
Україном бити мусит.
І лємкови трєба бити
Українцьом, нє русинном
А хто не хєє, то не мусит
Нє смучєся його вином.

